
KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2

MØRE OG ROMSDAL

Gjemnes kommune

Overordna analyse

Plan for forvaltningsrevisjon

2016 – 2019

Behandling av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019

- Forslag utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 levert til kontrollutvalget 31.8.2016
- Kontrollutvalget i Gjemnes kommune behandler dokumentet i sak **xx/** 2016 i møte 14.9.2016
- Kommunestyret i Gjemnes kommune vedtok plan for forvaltningsrevisjon i sak **xx/** 2016 i møte **xx.xx.**2016

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er interkommunalt selskap etter kommune-loven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskaps-kontroll for eierkommunene og har i dag fem revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Forslag til overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon ble våren 2016 utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal ved Einar Andersen og Anny Sønderland.

Innholdsliste

INNHOOLDSLISTE.....	3
1 INNLEDNING	4
1.1 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON	4
1.2 FORVALTNINGSREVISJON	4
1.3 FRAMGANGSMÅTE OG METODE	5
1.4 GJENNOMFØRTE FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT 2008 TIL 2015.....	6
1.5 KORT OM GJEMNES KOMMUNE.....	7
2 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON.....	8
3 OVERORDNA ANALYSE	9
3.1 PLAN- OG STYRINGSSYSTEMET	9
3.2 OMSTILLING	12
3.3 BRUKERMEDVIRKNING.....	13
3.4 ETIKK OG ÅPENHETSKULTUR.....	14
3.5 KOMPETANSE OG REKRUTTERING.....	15
3.6 ARBEIDSMILJØ OG SYKEFRAVÆR.....	16
3.7 BARN OG UNGE.....	17
3.8 HELSE, OMSORG OG VELFERDSTJENESTER	20
3.9 FLYKTNINGER	23
3.10 KOMMUNALTEKNISK TJENESTE	23
VEDLEGG.....	26
VEDLEGG 1: NØKKELTALL FOR GJEMNES KOMMUNE (KOSTRA)	26
VEDLEGG 2: BEFOLKNING.....	28
VEDLEGG 3: KOMPETANSE.....	30
VEDLEGG 4: BARN OG UNGE	32
VEDLEGG 5: HELSE OG OMSORG	33
VEDLEGG 6: SYKEFRAVÆR	35
VEDLEGG 7: UTGIFTSBEHOV, KOMMUNENS FRIE INNTEKTER, KOMMUNEBAROMETER.....	36
VEDLEGG 8: NYTT INNTEKTSSYSTEM.....	38

1 Innledning

1.1 Plan for forvaltningsrevisjon

Kommunestyret skal minst én gang i valgperioden vedta en plan for forvaltningsrevisjon. Det er kontrollutvalget som har ansvaret for at det utarbeides en slik plan og har innstillingsrett til kommunestyret. Det skal gjennomføres en overordnet analyse av kommunes virksomhet for grunnlag for utarbeidelse av planen. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke område det er knytt størst risiko til, og hvilke område det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke.

Kontrollutvalget i Gjemnes kommune bestilte i sak 39/15 i møte 23.11.2015 en overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016 til 2019 fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal.

Plan for forvaltningsrevisjon framgår av kapittel 2 og overordna analyse framgår av kapittel 3 i denne rapporten.

1.2 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon er del av kommunestyrets tilsyn med kommunens forvaltning (kommunens egenkontroll). Forvaltningsrevisjonens rolle framgår i veileder utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Kontrollutvalgsboken):

- undersøke om kommunens virksomhet skjer i tråd med gjeldende lover og regler og kommunens egne planer og vedtak
- et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget kan bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig
- et redskap for å bidra til bedre måloppnåelse og økt kvalitet på tjenestene i kommunen

Forvaltningsrevisjon skal fungere som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen, og i tillegg legge til rette for forbedring og utvikling. God dialog og samhandling med administrasjonen vektlegges.

På bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt av kommunestyret bestiller kontrollutvalget rapporter fra kommune-revisjonen. Kontrollutvalget sender rapportene til videre behandling i kommunestyret. Det er kommunestyret som fastsetter hvordan rapportene skal følges opp.

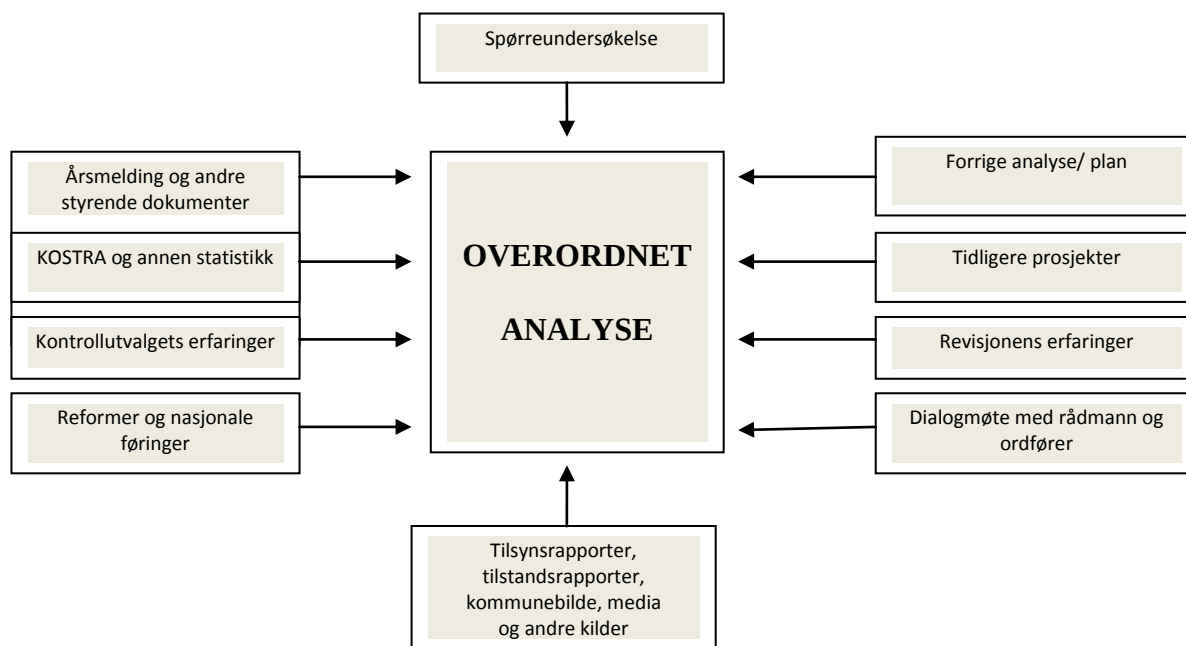
Forvaltningsrevisjon er en form for revisjon av offentlig virksomhet som i [kommuneloven § 77](#) blir definert som *systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger*.

I [forskrift om revisjon](#) § 7 blir ulike typer undersøkelser som kan være aktuelle i forvaltningsrevisjon, omtalt:

- a) Vedtaksoppfølging: om forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.
- b) Effektivitet og måloppnåelse: om forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,
- c) Regeletterlevelse, om regelverket etterleves,
- d) Styringsverktøyenes hensiktsmessighet: om forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,
- e) Administrasjonens saksbehandling: om beslutnings-grunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,
- f) Resultat av kommunens tjenesteproduksjon: om resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets forutsetninger og/ eller om resultatene for virksomheten er nådd.

1.3 Framgangsmåte og metode

Den overordnede analysen er basert på modell som er presentert i figuren under. Modellen viser ulike kildene som er brukt som grunnlag i den overordnede analysen for å vurdere og synliggjøre innenfor hvilke områder forvaltningsrevisjon bør iverksettes. Sentralt i dette arbeidet har vært gjennomføringen av en spørreundersøkelse sendt til sentrale ledere, tillitsvalgte, politikere, eldrerådet m.m. Revisjonen har også hatt samtaler med ordfører og rådmann/ administrasjonssjef.

Overordnet analyse for forvaltningsrevisjon er ikke ment å gi et uttømmende bilde av utfordringer i kommunen. Dokumentet peker på noen forhold der kommunen kan ha utfordringer eller utviklingspotensial som det er viktig at kontrollutvalget har fokus på.

I analysen er det redegjort for generelle utfordringer for kommunene. Denne teksten er til en viss grad felles for de kommunene der kommunerevisjonen utarbeider analyse. I tillegg er det lagt inn tekst fra tilgjengelige kilder som gir et grunnlag for vurdering av hvordan situasjonen er i den enkelte kommune.

Ifølge bestemmelsene om internt tilsyn og kontroll og revisjon i kommunelovens kapittel 12 med forskrifter er det et krav at det skal gjennomføres en **overordnet analyse** basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Hensikten med den overordnede analysen er å fremskaffe relevant informasjon om kommunens/ fylkeskommunens virksomhet slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon, og å prioritere mellom ulike områder hvor det kan være aktuelt å gjøre forvaltningsrevisjon. På denne måten ønsker man å sikre at det er de nyttigste forvaltningsrevisjonsprosjektene som gjennomføres. Vesentlighet og risiko kan knyttes til en rekke ulike perspektiv for eksempel bruker, befolkning, samfunn, miljø, organisasjon, ansatte, økonomi.

I analysen vises det til ulike statistikker. Det mest sentrale er KOSTRA, som står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Det finnes tall om for eksempel pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med

hverandre, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet. Sammenligningene må brukes med varsomhet, fordi det kan være ulike og spesielle forhold i de enkelte kommunene. Det kan også være ulik rapportering fra kommuner. Data må også sees i sammenheng med behovet i den enkelte kommune. Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferdstjenester til innbyggerne sine. Utgiftsbehov for hver enkelt kommune blir beregnet samlet og for ulike sektorer (behovsindekser). Informasjon om KOSTRA-tall, oversikt over utgiftsbehov og kommunens frie inntekter er tatt inn i tabeller i vedlegg 1 og 8.

Spørreundersøkelsen har vært sentral i forhold til hvilke tema som tas med. Mange av de samme tema vektlegges av flere kommuner. Alle innspillene i spørreundersøkelsen er ikke hensyntatt, men revisjonen har sammenstilt alle svarene og vil nytte dette som bakgrunnsinformasjon i det løpende arbeidet med revisjon av kommunene.

Følgende utfordringer kom fram i spørreundersøkelsen i Gjemnes kommune og har vært viktig for valg av tema i analysen:

- Implementering av kvalitetssystemet
- Planarbeid
- Demografisk utvikling
- Kommunereformen
- Forholdet mellom bygdene og tettstedene
- Kompetanse og rekruttering
- Sykefravær
- Voksenopplæring
- Grunnskole
- Helsestasjon
- Psykisk helse og rus
- Bosetting og integrering av flyktninger
- Landbrukskontoret
- Vedlikehold av kommunale bygg

Kontrollutvalget i Gjemnes kommune gav i møte 15.9.2015 innspill til arbeidet med analyse og plan for forvaltningsrevisjon. Et foreløpig utkast ble drøftet av kontrollutvalget i møte 15.6.2016, og kontrollutvalget kom med innspill knyttet til områder de vurderte som særlig vesentlige. Områdene som ble trukket fram (ikke i prioritert rekkefølge): 1) Planlegging – oppfølging av planer 2) Implementering av kvalitetssystem og oppfølging av avvik 3) Åpenhets- og ytringskultur 4) Kompetanseutvikling og etterutdanning 5) Tidlig innsats 6) Kvalitet i eldreomsorgen 7) Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg 8) Omstilling (kan være aktuelt på sikt)

1.4 Gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekt 2008 til 2015

Kontrollutvalget har basert på overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for periodene 2008 til 2011 og 2012 til 2015 bestilt forvaltningsrevisjonsrapporter fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal. Følgende prosjekter er gjennomført:

- Eiendomsskatt (2015)
- Barnevern (2014)
- Tjenestene til utviklingshemmede (2013)
- Refusjon sykepenges (2011)
- Økonomistyring (2011)
- Offentlige anskaffelser (2010)
- Økonomisk sosialhjelp (2009)
- Vedlikehold av kommunale bygg (2008)

Rapportene er tilgjengelig på kommunens hjemmeside og nkrf.no/forvaltningsrevisjonsregister/

I plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2012 til 2015 prioriterte Gjemnes kommune følgende prosjekter: 1) Uklare mål for kvaliteten i kommunens virksomhet 2) Kvalitet i barnehagene 3) Samhandlingsreformen 4) Vedlikehold av kommunale bygg 5) Kvalitet i

vannforsyning og avløp 6) Kommunens økonomiske situasjon, spesielt innenfor Helse og omsorg 7) Kommunens interne kontroll 8) Kommunens arbeid med klimatilpasning av egen virksomhet 9) Kommunens energibruk i egen virksomhet 10) Kommunens arbeid med endring i befolkningsstørrelse og -sammensetning

1.5 Kort om Gjemnes kommune

Gjemnes kommune er fra 2015 organisert i stabsavdelinger (personal og økonomi) og tjenesteavdelinger (barnehage, grunnskole, kultur, helse og omsorg, og areal og drift). Ved utgangen av 2015 hadde kommunen 175 årsverk.

For ytterligere informasjon om Gjemnes kommune vises det til kommunens årsmelding, årsbudsjett, handlingsprogram og økonomiplan jf. www.gjemnes.kommune.no

Kommuneplanens samfunnsdel definerer **visjon, mål, strategier og tiltak** for Gjemnes kommune i planperioden. Gjeldende kommuneplan ble vedtatt av kommunestyre den 2.9.2003, i sak 44/2003. Kommunestyret godkjente i møte 25.6.2013 planstrategi for innværende valgperiode, der rullering av kommuneplanens arealdel er en prioritert oppgave. Administrasjonens ambisjon var å starte med kommuneplanen i 2013, men dette ble utsatt på grunn av prioritert arbeid med lokalisering av sykehus i kommunen.

Følgende hovedmål er gitt i kommuneplanen (2003)

Innbyggjarane i Gjemnes kan ta del i unytting av store naturområder på sjø, i skog og på fjell, – område tilrettelagt for industriverksemd, matproduksjon, kulturlandskap og friluftsliv. Det er desse ressursane som har lagt det økonomiske og sosiale grunnlaget for vekst, utvikling og bosetting. I denne tradisjonen ønsker kommunen å vere ein medaktør for auka livskvalitet og velferd, basert på eit livsløp for sine innbyggjarar i eit trygt nærmiljø frå oppvekst til alderdom, og som legg tilhøva til rette for arbeidsliv og etableringar.

Å kjenne seg sjølv og sin eigen identitet er grunnleggjande kjensler for eit kvart menneske. Verdien av å høyre til ein stad gjeld for alle; tilflyttarar og dei som har vakse opp her. Demokratiske prosessar er grunnlaget for vidare utvikling av lokalsamfunnet, og tar utgangspunkt i dialog og deltaking, dei ulike grendasamfunna i mellom, og med dei folkevalde.

Gjemnes kommune ønsker å legge vekt på ein organisasjon med høg fagleg standard som eit serviceorgan med rask responstid overfor innbyggjarane. Samordning av tiltak gjennom tverrfaglege løysingar og interkommunalt samarbeid skal bidra til effektivitet, kvalitet og rettsikkerhet i tjenesteproduksjonen.

2 Plan for forvaltningsrevisjon

I plan for forvaltningsrevisjon pekes det på aktuelle tema uten å foreslå detaljerte problemstillinger. Siden dette er en fireårsplan er det en fordel at det kan legges opp til en viss fleksibilitet slik at kommunen/ kontrollutvalget kan velge tidsaktuelle tema for forvaltningsrevisjon.

Følgende tema er ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Plan- og styringssystemet herunder
 - helhetlig planlegging
 - implementering av kvalitetssystem og oppfølging av avvik
- Brukermedvirkning
- Kompetanse og rekruttering
- Barn og unge herunder
 - barnehage (kvalitet)
 - grunnskole (kvalitet, skolehelsetjeneste)
 - tidlig innsats overfor utsatte barn inkluder PPT
- Helse, omsorg og velferdstjeneste herunder
 - sykehjemstjenester
 - hjemmetjenester

Følgende tema kan også være aktuell for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Offentlige anskaffelser
- Informasjonssikkerhet
- Omstillingskompetanse og omstillingskapasitet
- Etikk og åpenhetskultur
- Arbeidsmiljø og sykefravær
- Psykisk helse og rus
- Forebyggende arbeid
- Selvkost - selvkostberegning
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg

Ved prioritering av aktuelle prosjekt er det tatt hensyn til hvilke risiko- og vesentlighetsområder kommunen selv har stort fokus på og arbeider med. Det vil være mindre aktuelt å gå inn på disse områdene.

For detaljer og bakgrunn vises det til overordna analyse i neste kapittel.

3 Overordna analyse

3.1 Plan- og styringssystemet

Kommunelovens formål gir viktige føringer for kommunene når det gjelder effektivitet, bærekraftig utvikling, tillit og etikk.

Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er **forsvarlig utredet**, og at vedtak blir iverksatt.

Formålsbestemmelsen i kommuneloven § 1 lyder:

Formålet med denne lov er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. Loven skal også legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll (kommuneloven, forvaltningsloven).

For å sikre god styring er det sentralt at plan- og styringssystemet er hensiktsmessig. Det skjer utviklingsarbeid i kommunene knyttet til plan og styringssystemet inklusiv internkontroll. Dette er et vesentlig område som også blir vektlagt i svarene i spørreundersøkelsen.

Det er mange krav og forventinger knyttet til kommunens planlegging, jf. informasjon under.

Eksempler på krav/ forventninger knyttet til planlegging i kommuner

- Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.
- Økonomiplanen skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver. Kommunestyrets prioriteringer, målsettinger og premisser skal komme tydelig fram.
- Barn og unges interesser skal ivaretas.
- Kommunene skal ha oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen og fastsette mål og strategier.
- Nasjonale forventninger til kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling som skal legges til grunn for de nye kommunestyrenes arbeid med kommunale planstrategier og planer.
- Det er statlig planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene.
- Kommunal beredskapsplikt - risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplan.

Ulike **planer og rapporteringer** er viktige styringsdokument. Det er krav knyttet til høringer og medvirkning. Et helhetlig plansystem skal sikre sammenheng mellom ulike planer og fokus på både sentrale mål, kvalitet og økonomi. Det er vesentlig å sikre helhetlig planlegging og oppfølging av planer.

Kommunestyret vedtok 29.10.2015 planprogram for kommuneplan 2016-2028.

Planer i Gjemnes kommune (oversikt i planprogram kommuneplan 2016-2028)

- Eksisterende reguleringsplaner
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet og friluftsliv (hovedrullering 2016)
- Kommunedelplan Astaddalen (vedtatt 2009)
- Plan for kriseledelse ajourført februar 2013 (sist oktober 2014)
- Klima og energiplan (vedtatt 2012 – 2016)
- Boligsosial handlingsplan (vedtatt 2002)
- Strategisk næringsplan (vedtatt 2012)
- Hovedplan for vassforsyning (vedtatt 1999)
- Hovedplan for avløp (vedtatt 2011 og revidert 2013)
- Trafikksikkerhetsplan (vedtatt 2003)

- Kulturminneplan 2015
- Andre sektorplaner
- Interkommunalt samarbeid (Gjemnes kommune deltar på over 40 samarbeidsarenaer)

Det er et risikoområde at kommunene ikke klarer å planlegge godt nok i forhold til framtidens behov og kommunens utfordringer. Dette kan for eksempel gjelde forhold knyttet til befolkningsutvikling, økonomiske rammevilkår og andre rammebetingelser og krav til kommunene. Gjemnes kommune har en demografisk sårbarhet jf. vedlagt tabell. I kommuneplanens handlingsdel er det fokus på dette.

Budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019 gir i handlingsdelen overordna mål og delmål for sentrale områder. Under gjengis de mest sentrale målene knyttet til plan og styring.

Vekst

Hovedmål: Innen utgangen av 2017 skal folketallet i Gjemnes være økt til 2600 innbyggere.

Delmål: Gjemnes kommune skal bedre sitt omdømme gjennom å yte bedre service til befolkningen gjennom etablering av flere selvbetjente dataløsninger, foreløpig svar på alle henvendelser som ikke kan behandles innen 3 uker, og kompetanseheving på servicekontoret, slik at alle henvendelser kan behandles i førstelinjen. I kommuneplanens arealdel skal det prioriteres areal til boligbygging. Det skal også angis arealer til næringsutvikling – fordelt i kommunen. Kommunen skal innen 2017 ha bredbånd via fiberkabel til de bedriftene i kommunen som er avhengig av dette.

Økonomiplanleggingen i kommunen skal sørge for at begrensede ressurser blir anvendt så effektivt som mulig. De krav som er stilt i kommuneloven § 44, skal bidra til at kommunene kan ivareta økonomiforvaltningen i et lengre perspektiv.

Veileder om økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner (2013)

Kommunal- og regionaldepartementet, utgav i 2013 en veileder om økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner. Følgende sies om økonomiplanlegging:

«God planlegging av prosessen med økonomiplanen er en forutsetning for å oppnå et godt resultat og en god økonomiplan. En prosess bør være politisk forankret, ha tydelige skiller mellom administrative og politiske ansvar og roller, realistiske og klare tidsfrister, samt avklare ambisjonsnivået i økonomiplanen. Økonomiplanen må være basert på et realistisk og fullstendig grunnlag. Dette innebærer at arbeidet med økonomiplanen må bygge på en god forståelse av kommunens økonomiske situasjon. Som et minimum bør kommunen ha et forhold til sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, netto finansutgifter og gjeldsgrad, samt hvilke mål kommunen har for økonomien og for tjenestene.»

Rapport fra revisor til kontrollutvalget vår 2016 sier følgende om økonomi og økonomiske utfordringer:

Regnskap for Gjemnes kommune for 2015 viser at kommunen hadde et netto driftsresultat på 13,031 mill kroner som tilsvarer 5,9 % av inntektene. Gjemnes kommune er over måltallet. Lånegjelden driftsmidler var i 2015 i Gjemnes kommune på 65,9 %. Gjemnes kommune har lavere netto lånegjeld enn gjennomsnittet for fylket som er 91,6 %, men noe over måltallet som er satt til 50 %. Gjemnes kommunes likviditet var i 2015 på 16,4 % og markant over måltallet på 5 %. Gjemnes kommune har tilfredsstillende likviditet.

I årsrapport 2015 uttaler Gjemnes kommune blant annet følgende om økonomi og økonomistyring:

«Kommunens økonomi har bedret seg betydelig i løpet av relativt kort tid. Dette viser den positive utviklingen i brutto- og nettodriftsresultat, samt nøkkeltall i KOSTRA. De omfattende driftstiltakene og omstruktureringene som er satt i verk, fortsetter å vise positiv effekt. Den økonomiske styringen har administrasjonen og lederne tatt på alvor med god kostnadskontroll...»

Det legges opp til betydelige investeringer innen skole, og pleie- og omsorg den neste 5-årsperioden. Dette er et stort løft, og kan ikke realiseres uten en betydelig andel egenkapital. Det er bestemt 30 % egenkapital som finansiering av investeringsoppgavene.»

En sentral del av styringen er å sikre at virksomheten drives i tråd med de mål og rammer. **Internkontroll** skal sikre at det ikke skjer avvik på vesentlige områder. I forslag til ny kommunelov foreslås det å innføre en ny og mer omfattende bestemmelse om internkontroll. Denne skal bidra til å styrke internkontrollen ved å gjøre reguleringen av internkontrollen tydeligere og mer helhetlig.

Kravet om internkontroll i kommuner er i dag forankret i kommunelovens § 23. Det er videre en lang rekke bestemmelser i kommuneloven og særlovene knyttet til internkontrollarbeid. For eksempel er internkontroll knyttet til det fysiske miljø, til tjenestetilbudet til brukere og til forholdene for de ansatte.

Sentrale særlover som gir bestemmelser om internkontroll

- Helse- og omsorgsloven (§ 3-1) jf. forskrift om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten
- Barnevernloven (§ 2-1) jf. forskrift om internkontroll etter barnevernloven
- Lov om sosiale tjenester i NAV (§ 5) jf. forskrift om internkontroll for kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Arbeidsmiljøloven/ HMS
- Internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet

Det skjer utviklingsarbeid i kommunene knyttet til plan og styringssystemet inklusiv internkontroll. Dette er et vesentlig område som også blir vektlagt i svarene i spørreundersøkelsen.

Flere og flere kommuner har de siste årene utviklet mer helhetlig og overgripende systemer, for eksempel i form av systemer for kvalitetsstyring. Mange kommuner har tatt i bruk elektronisk kvalitetssystem. Det viser seg at det tar tid å få dette på plass. Dette gjelder også for Gjemnes kommune. Kommunen har innført et kvalitetssystem, som dekker kvalitet i tjenester og helse, miljø og sikkerhet. I årsmelding 2015 opplyses det at det fra februar til desember i 2015 ble meldt 311 avvik. Det vil bli gitt ytterligere opplæring i hva som skal meldes.

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet internkontroll framover er iverksetting, opplæring, bruk og avvikshåndtering

Gode **saksbehandlingsprosesser** er viktig blant annet for å ivareta brukernes rettssikkerhet. Det er også en forventning om at kommunen skal fatte riktige avgjørelser, ha rettferdig, rask og god saksbehandling, og at det skal være forutberegnelighet i avgjørelsene gjennom at kommunen opptrer konsekvent og at tilsvarende saker behandles likt. Det kommer fram av spørreundersøkelsen at kommunen i perioder har utfordringer med å overholde tidsfrister på grunn av kapasitetsvansker. Innen en rekke fagområder er det små og sårbare fagmiljø.

Kommunene må oppfylle krav i lov om forskrift om **offentlig anskaffelse**.

Anskaffelsesregelverket er omfattende og erfaringsvis er innkjøpsområdet et område med risiko for brudd på regelverket. Innkjøp er et område som bør ha særlig oppmerksomhet.

Det er viktig at kommunen utarbeider rutiner/ retningslinjer for etterlevelse av bestemmelsene i regelverket om offentlige anskaffelser. Kommunen må ha tilstrekkelig kompetanse på innkjøpsområdet knyttet til bestillerfunksjon.

Gjemnes kommune er, som alle andre offentlige instanser, bunden av et regelverk om kjøp av varer og tjenester. Gjemnes kommune inngikk i 2002 avtalen med Nordmøre interkommunale innkjøpssamarbeid om innkjøp av definerte varer og tjenester.

Nordmøre interkommunale innkjøpssamarbeid ble etablert i 2002. Samarbeidet er formalisert etter kommuneloven § 27. Følgende kommuner er del av samarbeidet: Kristiansund, Averøy, Aure, Eide, Fræna, Gjemnes, Halså, Rindal, Smøla, Sunndal, Surnadal og Tingvoll.

Samarbeidskommunene finansierer årlig en stilling ved Innkjøpstjenesten. Målsetting med samarbeidet er å effektiviser anskaffelsesprosessene på rammeavtaler og ved økt volum oppnå bedre betingelser og reduksjon av anskaffelseskostnadene. Det er ressursbesparelsene for samarbeidskommune da den enkelte samarbeidskommune slipper å gå ut med konkurranse på de områder der en har felles avtaler.

Det er viktig at kommunen utarbeider rutiner/ retningslinjer for etterlevelse av bestemmelsene i regelverket om offentlige anskaffelser. Et forvaltningsrevisjonsprosjekt kan vurdere om kommunen har formålstjenelig innkjøpsstrategi, om varer og tjenester blir kjøpt i samsvar med reglene om offentlig innkjøp og om kommunen bruker inngåtte rammeavtaler.

IKT er et viktig verktøy som skal sikre god og trygg tjenesteproduksjon i kommunene. Det er vesentlig at kommunen har god arbeidsdeling og retningslinjer/rutiner knyttet til blant annet informasjonssikkerhet og endringshåndtering.

Informasjonssikkerhet omfatter alle tiltak som sikrer konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet til informasjon og IKT-systemer, det vil si alt som sørger for å gi korrekt informasjon til de rette menneskene til rett tid.

Alle offentlige virksomheter er etter § 15 i eforvaltningsforskriften pålagt å ha internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet. Personopplysningsloven med forskrifter stiller krav om tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet ved behandling av personopplysninger.

Det er viktig at det er fokus på informasjonssikkerhet og datasikkerhet. Informasjonssikkerhet er et område der det for alle kommuner vil være en generell risiko både for at systemet for internkontroll ikke er godt nok og kanskje særlig for at det ikke etterleves.

Hvis kommunen har iverksatt tiltak som skal bidra til å redusere risikoen er det mindre aktuelt å prioritere forvaltningsrevisjon på området informasjonssikkerhet. Gjemnes kommune har ikke egne rutiner for informasjonssikkerhet.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Helhetlig planlegging
- Implementering av kvalitetssystem og oppfølging av avvik
- Offentlige anskaffelser – rutiner og praksis herunder:
- Informasjonssikkerhet

3.2 Omstilling

Det skjer endringer og omstillinger i kommunal virksomhet. Dette kan være omorganisering og opplegging av driften som for eksempel overgang til mer hjemmebaserte tjenester. Bakgrunn for endringene og omstillinger er mange. De kan være motivert ut fra behovet for å spare penger, effektivisering/ forbedringsarbeid, faglig utvikling og nasjonale reformer som samhandlingsreformen og kommunereformen.

Kommunereformen

Stortinget har gitt tilslutning til å gjennomføre en kommunereform. Regjeringen har følgende mål for reformen:

- Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Det er planlagt å legge fram en samlet lovproposisjon om nye oppgaver til kommunene våren 2017, samtidig med en proposisjon om ny kommunestruktur. Inntektssystemet for kommunene blir endret fra 2017, se vedlegg 9.

Kommunereformen preget kommunepolitikken i 2015 og 2016. Kommuner skulle fatte vedtak om de skal slå seg sammen med andre kommuner innen 1. juli 2016. Kommunestyret vedtok i møte 28.6.2016 at Gjemnes kommune videreføres som egen kommune.

Omstilling og endringer kan få både positive og negative konsekvenser for borgere/ brukere og ansatte. Det kan skape usikkerhet og føre til sløsing med ressurser om prosessene ikke er gode. Kommunene må ha kompetanse og kapasitet til å gjennomføre gode omstillingsprosesser. Informasjon og medvirkning i samsvar med lov og avtaleverk er sentralt. Ansattes medvirkning er forankret både i arbeidsmiljøloven og hovedavtalen. Arbeidsgiver har styringsrett og må følge spillereglene i lov og avtaleverk. Brukermedvirkning skal også sikres i omstillingsprosesser. Både på bakgrunn av gjennomførte prosesser i kommunene, og ikke minst forventet krav til større omstillinger, anses omstillingsarbeid som et risikoområde. Det er vesentlig at kommunene lykkes med omstillinger både av hensyn til kvalitet og økonomi.

Fornyelse og innovasjon i offentlig sektor blir vektlagt. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier fornyelse og innovasjon. Enkelte kommuner tar i bruk verktøy som Lean metoden.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at følgende områder er særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Omstillingskompetanse og omstillingskapasitet

3.3 Brukermedvirkning

Brukermedvirkning på systemnivå (eldreråd, samarbeidsutvalg i skolen etc.) og individnivå er sentralt og blir mer vektlagt. Det er større krav om dette gjennom lovgivning.

Brukermedvirkning er viktig både for å sikre gode tilpassa tilbud og med tanke på effektiv bruk av ressursene i framtida. Med større behov og knapphet på ressurser vil kommunene kunne være avhengig av å ta i bruk den kapasitet brukerne, pårørende og frivillige representerer. Hvordan kommunene legger til rette for brukermedvirkning blir da viktig. Noen kommuner gjennomfører brukerundersøkelser. Kommunene har i økende grad lagt til rette for medvirkning blant annet fra ungdom/ungdomsråd. Brukerinvolvering og brukerperspektivet er fortsatt for dårlig ivaretatt i mange kommuner. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier «*Sammen med bruker, pasient og pårørende*».

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunen knyttet til brukermedvirkning framover er å følge opp økte krav til og vektlegging av brukermedvirkning på individ og systemnivå. Videre at bruker, pårørende og frivillige involveres, og at kommunen sikrer likebehandling og utforming av brukertilpasset tilbud.

Gjemnes kommune har gjennomført brukerundersøkelse i forhold til opplevd kvalitet i grunnskolen. I årsmelding vises det til resultater fra elevundersøkelser som gjennomføres hver høst for 7. og 10. trinn.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at følgende områder er særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Brukermedvirkning, herunder er aktuelt tema:
 - Brukerundersøkelser
 - Brukermedvirkning på individ- og systemnivå

3.4 Etikk og åpenhetskultur

Kommuneloven skal legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard. Etikk er en viktig del av all arbeidslivspraksis. Etikk er de verdiprioriteringer som ligger til grunn for enhver beslutning eller handling.

KS og Transparency International Norge (TI) anbefaler at kommuner har etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, og at retningslinjene er behandlet av kommunestyret.

Etiske retningslinjer i Gjemnes kommune

Gjemnes kommune har etiske retningslinjer.

I årsmelding 2015 opplyses det at temaet ble tatt opp i forbindelse med politikeropplæring, og at det fokuseres på temaet.

Kommunen skal redegjøre i årsberetningen for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten og i kommunale foretak. Det er vesentlig at kommunen utarbeider og sikrer at det er oppmerksomhet rundt de etiske retningslinjene.

Ny lovgivning om varslere i arbeidsmiljøloven stiller krav til mer systematisk bruk av avviksmeldinger og tydelige kommunikasjonskanaler. På denne måten skal kommunene fremme ytringsfriheten i arbeidslivet på en bærekraftig måte, slik at det kan fokuseres på interne forhold i organisasjonene.

Kommunens innsats for å styrke de ansattes ytringsfrihet

Kommunal og moderniseringsdepartementet tar i brev datert 13.4.2016 opp kommunens innsats for å styrke de ansattes ytringsfrihet.

«Det er viktig at så vel folkevalgte, ledere og ansatte er kjent med rammene for de ansattes ytringsfrihet... Kommunene bør først og fremst sørge for at de ikke har retningslinjer eller reglement som går for langt i å begrense de ansattes ytringsfrihet. Kommunene bør gjennomgå slike reglementer mv. og vurdere om de er i tråd med gjeldende rett... Det er viktig å skape et arbeidsmiljø hvor de ansatte føler de kan ytre seg. Kommunene bør sette seg mål om å ha en ytringskultur i kommunen, der ansatte i kommunen kan bruke ytringsfriheten sin. De ansatte i kommunene sitter på viktig kunnskap og har informasjon som kan bedre både samfunnsdebatten og kvaliteten på tjenestene. Samtidig må kommunene sikre at ledere og folkevalgte godtar at ansatte ytrer seg om kommunale forhold. Dette kan gjøres gjennom holdningsskapende arbeid om ytringsfrihetens grenser og innholdet i lojalitetsplikten».

Det er viktig for demokratiet og rettsikkerheten til borgerne at kommunen legger til rette for **åpenhet og innsyn** i den virksomhet kommunen bedriver. Kommuneloven slår fast at kommuner plikter å drive aktiv informasjon om sin virksomhet, og at forholdene skal legges best mulig til rette for offentlig innsyn i den kommunale forvaltning. Partene i en sak som behandles i kommunen har rett til partsinnsyn i egen sak etter forvaltningsloven. Alle har rett

til innsyn i saksdokument, journaler og lignende register etter offentlighetsloven. Kommunen har i noen tilfeller likevel hjemmel og plikt til å unnta opplysninger/ dokumenter fra innsyn.

Økonomiske misligheter omfatter alt fra korrupsjon, regnskapsmanipulasjon, underslag, urettmessige belastninger av private utgifter etc. Begrepet misligheter er ikke et rettslig begrep, men benyttes i revisjonen som en fellesbetegnelse for tilsiktede handlinger som er utført for å oppnå en fordel for seg selv eller andre. I den norske straffeloven er korrupsjon definert som å kreve, motta eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag. Etske retningslinjer gir gjerne føringer knyttet til disse forholdene.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Etikk og åpenhetskultur, herunder aktuelt tema:
 - Oppfølging av etiske retningslinjer
 - Åpenhets- og ytringskultur

3.5 Kompetanse og rekruttering

Kommunene får stadig flere lovpålagte oppgaver, som krever stor grad av kompetanse hos de ansatte. Kompetanse er blant annet viktig med tanke på framtidig behov innenfor pleie og omsorg.

Regjeringen har handlingsplan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i kommunale helse- og omsorgstjenester (Kompetanseløft 2020). I Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste blir blant annet lederkompetanse og utfordringer knyttet til rekruttering av ledere tatt opp. Ledere har fått flere og mer komplekse oppgaver.

Innenfor skolesektoren er det nye krav til utdanning.

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet til kompetanse og rekruttering framover er å sikre riktig og tilstrekkelig kompetanse i kommunen, slik at dagens og framtidens behov dekkes. Det er også viktig hvordan kompetansen internt i kommunen nyttes, bruk av stab/ støttefunksjoner, spesialkompetanse etc.

Vedlagte tabell viser prognose for framtidig behov for årsverk ut fra dagens behov. Alderssammensetningen blant ansatte og framtidens behov for tjenester er blant annet viktig å ha fokus på. Mange deltidsansatte kan være en arbeidskraftreserve for kommunene.

Gjemnes kommune er en liten kommune. Innenfor noen fagområder er det få personer som må dekke et stort spenn av kompetanseområder. Dette gir utfordringer når disse personene slutter og ved ferie, sykdom og annet fravær.

KOSTRA-tall for barnehager viser at andel ansatte med førskolelærerutdanning og andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning er lavere enn sammenligningsgruppe og gjennomsnitt for landet uten Oslo. Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning er tilnærmet lik sammenligningsgruppene.

Budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019 gir i handlingsplan mål for personal og kompetanse i barnehagene. Målet er ingen dispensasjoner fra kravet om pedagogisk kompetanse som barnehagelærer i løpet av barnehageåret 2015/ 2016. Videre bestemmes det at kommunen ønsker å opprettholde bemanningsnorm på 1 voksen pr. 6 plasser, og minimum 1 pedagog pr. 18 plasser, styrers administrasjonstid skal holdes utenfor denne normen.

Kompetanse i grunnskolene var i 2014 bedre enn sammenligningsgruppene. I årsmelding 2015 opplyses det:

Nye retningslinjer med krav om studiepoeng for undervisning i ulike fag, fører til et behov for styrket kompetanse i undervisningsmiljøet. Foreløpig er det uklart hvordan dette vil påvirke skolene, men alt tyder på at dette vil utløse behov for videreutdanning. Kommunen må ved rekruttering sikre tilgang til nødvendig kompetanse, men også kartlegge behov og legge til rette for permisjon ved utdanning.

I årsrapport 2015 redegjøres det fra tilstandsrapport for grunnskolen. På området rekruttering og kompetanse opplyses følgende:

«Interesse for undervisningsstillinger i Gjemnes er god. Dette kommer til syne ved utlysning av ledige stillinger. Det er likevel en merkbar forskjell på interessen for stilling i Angvik og Batnfjord. Dette har sannsynlig sammenheng med arbeidsvei, kommunikasjon og kanskje også størrelse på skole og læringsmiljø. Kommunen har søkt og fått tildelt statlig stipend for en arbeidstaker som tar pedagogikk som deltidsstudium. Ordninga er med på å styrke kommunen sitt behov for å dekke pedagogisk personale».

Det foreligger ikke KOSTRA-tall for kompetanse innen pleie- og omsorgstjenesten for 2014 og 2015. I 2013 hadde Gjemnes kommune en noe mindre dekning av ansatte med fagutdanning og fagutdanning fra høyskole/ universitet enn sammenligningsgruppene. I 2015 ble det opprettet en felles vikarpool av sykepleiere ved hjemmetjenesten og sykehjemmet som skal fungere som vikarer ved fravær. Tre nyutdannede sykepleiere er tilsatt.

I forbindelse med bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven, kreves det at tjenesten har flere vernepleiere i turnus. Så langt har tjenesten fått innvilget dispensasjon fra kompetansekravet, men det opplyses at fylkesmannen har gitt sterke signal om at det må arbeides med rekruttering og gjøre om stillinger til vernepleierstillinger.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Kompetanse og rekruttering, herunder er aktuelle områder:
 - Rekruttering av spesialpersonale
 - Kompetanse og fagutvikling

3.6 Arbeidsmiljø og sykefravær

Lønn og sosiale utgifter er en stor utgift for kommunen, og et høyt sykefravær fører til store kostnader for kommunen. Sykefravær har økonomiske konsekvenser og kan også føre til et dårligere servicetilbud. Få ansatte på et område, vil føre til at kommunen blir mer sårbar. Sykefraværet varierer fra virksomhet til virksomhet og kan ha direkte konsekvenser på tjenestekvaliteten.

En reduksjon av sykefraværet er vesentlig både for ansatte, kommunen som organisasjon og samfunnet.

Lederskap, kollegaskap, organisering, organisasjonskultur med åpenhet og medbestemmelse, personalpolitikken og arbeidsgiveransvaret er sentralt for å sikre et godt arbeidsmiljø og effektiv bruk av personellressursen. Forskning viser at sosial støtte fra kolleger er en viktig buffer mot stress, sykdom og overbelastning.

Kommunene har særlig innenfor helse og omsorg flere deltidsstillinger. Mange kommuner arbeider for å sikre flere heltidsstillinger. Deltidsansatte har ca. ett prosentpoeng høyere

sykefravær enn heltidsansatte. Heltidsstillinger vil kunne kreve større fleksibilitet både fra arbeidsgiver og ansatte.

Utviklingsprogrammet «*Sammen om en bedre kommune*» lanserer en modell som viser kostnader og gevinster ved redusert deltid. Faktorer som ligger inne i modellen er direkte og indirekte økonomiske konsekvenser, konsekvenser for medarbeidere og konsekvenser for brukerne. Kunnskapen og mulighetene som ligger i en heltidskultur er etter hvert godt dokumentert. Målet med «*Sammen om en bedre kommune*» er å formidle de positive konsekvensene heltidsstillinger har for arbeidstaker, arbeidsgiver og tjenestetilbudet.

Budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019, omtaler i handlingsplan overordna mål for personal:

Gjemnes kommune sin personalpolitikk bygger på verdigrunnlag slik dette kommer til uttrykk i kommuneplanen og etiske regler. Gjemnes kommune arbeidsgiverpolitikk har som målsetting:

- Å være en attraktiv arbeidsgiver som rekrutterer, utvikler og beholder kvalifiserte ledere og medarbeidere som ser kommunale utfordringer og oppgaver som interessante og utviklende arbeidsoppgaver.
- Å se sine ledere og medarbeidere som aktive deltakere i prosessen fra utforming av mål og strategier til konkret gjennomføring av utviklingsoppgave, myndighetsutøvelse og tjeneste produksjon.
- Å ta i bruk delegering av myndighet som prinsipp for ansvarliggjøring, utvikling og vekst for ledere og medarbeidere.

Sykefravær i Gjemnes kommune skal reduseres til 5,5 % i 2016, jf. IA-avtalens handlingsplan. Kommune skal arbeide aktivt for å redusere ufrivillig deltid gjennom å utarbeide handlingsplan for temaet i 2016.

I årsrapport 2015 opplyses det at sykefraværet i 2015 var 6,3 %, fordelt på 5,2 % legemeldt fravær, og 1,1 % egenmeldinger. Dette opplyses å være en liten reduksjon fra 2014, da det totale fraværet var 6,6 %. En reduksjon av sykefraværet er vesentlig både for ansatte, kommunen som organisasjon og samfunnet. Oversikt fra KS i vedlegg 6 viser at det er særlig utfordring knyttet til sykefravær i barnehager. For ytterligere informasjon vises det til oversikt over sykefravær i Gjemnes kommune i 2015 i vedlagte tabell.

I 2015 mottok Gjemnes kommune pris for innsats i arbeid med inkluderende arbeidsliv. Hovedformålet for IA-arbeidet er redusert sykefravær, økt pensjoneringsalder og ivaretagelse av ansatte med nedsatt funksjonsevne.

I 2014 utførte helse og omsorgsavdelingen en arbeidsmiljøundersøkelse i regi av bedriftshelsetjenesten. Enkelte områder hadde lavere skår enn ønskelig, og det ble satt inn tiltak som skulle bedre forholdene. Målet var å gjøre en ny arbeidsmiljøundersøkelse i 2015, men denne ble etter avtale med ny bedriftshelsetjeneste utsatt til 2016.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Arbeidsmiljø og sykefravær, herunder er aktuelle områder:
 - Plan og tiltak for å redusere sykefraværet
 - Arbeidsmiljø og ledelse

3.7 Barn og unge

Kommunene har mange ansvarsområder knyttet til barn og unge. Tjenestene er vesentlige både i forhold til enkeltindivid og samfunnet.

Sentrale tjenesteområder for barn og unge i kommunene:

Barnevernstjenesten i kommunene som utfører det daglige løpende arbeidet etter barnevernloven. Barneverntjenesten skal blant annet gi råd og veiledning, foreta undersøkelser, treffe vedtak etter loven eller

forberede saker for behandling i fylkesnemnda samt iverksette og følge opp saker. De siste årene har de kommunale barnevernstjenestene blitt styrket gjennom etablering av nye øremerkede stillinger, og kompetanse- og samhandlingstiltak. Barn og unge skal høres i forhold som angår dem.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal være en lett tilgjengelig og gratis tjeneste, med fokus på helsefremming, forebygging og tidlig intervensjon. De siste årene har det vært fokus på å styrke og videreutvikle tjenesten. Gjennom statsbudsjettet har kommunene fått økt midler til satsing på helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kommunene har i varierende grad prioritert dette. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud til gravide, og for barn og foreldre i aldersgruppen 0 til 20 år.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT eller PP-tjenesten) skal i tillegg til arbeid for enkeltbarn også arbeide forebyggende slik at barnehagen og skolen kommer i forkant av problemer og lærevansker. Det er forventning om at mer tid skal brukes til å bistå i forebyggende arbeid og i kompetanse- og organisasjonsutvikling.

(regjeringen.no)

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.

Grunnskolen skal bygge på prinsippet om likeverd og tilpasset opplæring for alle. Det har blant annet vært fokus på læringsresultat, tidlig innsats og læringsmiljø herunder mobbing.

Kulturskole og bibliotek er eksempel på sentrale tilbud på barn og unges fritid.

Barn og ungdom skal sikres gode og trygge oppvekst- og levekår, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering. Alle skal ha likeverdige tilbud og muligheter. Tverrfaglig arbeid innad i kommunen og sammen med andre er viktig for å motvirke marginalisering, bidra til utjevning av levekårsforskjeller og fremme barn og ungdoms deltakelse i og innflytelse på ulike samfunnsområder. Kommunen skal, i sin rolle som skole- og barnehageeier, fremme likestilling og motvirke diskriminering på barnehage- og grunnsopplæringsområdet.

Barn og unge med særlige behov har rett til nødvendig hjelp til rett tid, og innsatsen må samordnes.

Kommunen skal sikre at elevene har et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. Med formål å forebygge sosial ulikhet, skal barn og unges oppvekstvilkår gis prioritet og deres stemme skal høres. «Barn og unges interesser» skal ivaretas i planlegging. FN's barnekonvensjonen sier at barn har rett til å gå på skole, rett til hvile, fritid og lek og rett til å si sin mening i alt som angår det. FNs barnekonvensjon inneholder 42 punkter som sier hvilke rettigheter alle barn har.

Barnevernstjenesten i kommunene utfører det daglige løpende arbeidet etter barnevernloven. Barneverntjenesten skal blant annet gi råd og veiledning, foreta undersøkelser, treffe vedtak etter loven eller forberede saker for behandling i fylkesnemnda samt iverksette og følge opp saker. De siste årene har de kommunale barnevernstjenestene blitt styrket gjennom etablering av nye øremerkede stillinger, og kompetanse- og samhandlingstiltak. Barn og unge skal høres i forhold som angår dem.

Barneverntjenestene i Gjemnes kommune ivaretas av interkommunalt barnevernsamarbeid med Averøy og Kristiansund med sistnevnte kommune som vertskommune. KOSTRA-tall viser at alle undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder i 2014 og 2015 ble gjennomført innen fristen. Det opplyses i årsmelding 2015 at: «Antall barn under omsorg av barnevernet og barn med hjelpetiltak er redusert i løpet av de siste årene. Dette henger sammen med at barn har blitt 18 år og er ikke lenger under omsorg av barnevernet. Samtidig har det ikke kommet nye til».

Kommunebarometeret for 2016 viser at Gjemnes kommunes plass blant landets kommuner for barnevern er 61 som er en framgang på 14 plasser fra 2014. KOSTRA-tall viser en at

utgiftene til barneverntjenestene når denne fordeles på hver innbygger 0-17 år er høyere enn landet uten Oslo. I 2014 og 2015 ble alle undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder gjennomført innen frist, dette er markant bedre enn sammenligningsgruppene.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal være en lett tilgjengelig og gratis tjeneste, med fokus på helsefremming, forebygging og tidlig intervensjon. De siste årene har det vært fokus på å styrke og videreutvikle tjenesten. Gjennom statsbudsjettet har kommunene fått økt midler til satsing på helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kommunene har i varierende grad prioritert dette. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud til gravide, og for barn og foreldre i aldersgruppen 0 til 20 år.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste er bemannet med 1,2 stilling som helsesøster og leger som deltar med 0,16 stilling. Gjemnes kommune kjøper jordmortjenester tilsvarende 20 % stilling fra Eide kommune. Det er kontordag ved helsestasjonen i Gjemnes kommune hver tirsdag.

Budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019, gir i handlingsplan overordna mål for skolehelsetjeneste: Alle elever som har behov for samtaler med helsesøster skal få det.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT eller PP-tjenesten) skal i tillegg til arbeid for enkeltbarn også arbeide forebyggende slik at barnehagen og skolen kommer i forkant av problemer og lærevansker. Det er forventning om at mer tid skal brukes til å bistå i forebyggende arbeid og i kompetanse- og organisasjonsutvikling (regjeringen.no).

Pedagogisk-psykologisk tjeneste for Gjemnes, Eide og Fræna er en interkommunal tjeneste organisert etter § 27 i kommunelova og § 5-6 i opplæringslova. Tjenesten har kontor i Eide kommune som er vertskommune og har arbeidsgiveransvaret. Tjenesten er basert på en samarbeidsavtale mellom kommunene. Årsmelding 2015 ble lagt fram for kommunestyret i møte 24.5.2016. Meldingen peker på noen forbedringsområder.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagene i Gjemnes kommune deltar i Nettverk Nordmøre. Dette er et interkommunalt samarbeid for barnehager i næromliggende kommuner. Kommunen kjøper tilsynstjenester fra nettverket. Nettverket arrangerer også samlinger med aktuelle tema.

Budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019 – Handlingsplan – Overordna mål (Barnehagene) gir mål for tidlig innsats. Målet er å oppdage om det er barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp i førkolealder, og iverksette de nødvendige tiltak for de barn det gjelder.

Det opplyses i årsmelding 2015 at det er problematisk at oppgavene til barnehagemyndigheten er tillagt en styrer. Det opplyses at det er et stort behov for å skille disse to rollene:

«Høsten 2015 ble barnehagemyndigheten overført fra styrer i Solsida barnehage til styrer i Astaddalen barnehage. Stillingen er 20 %. For å prøve å skille rollene som styrer, pedagogisk leder og barnehagemyndighet, må siste nevnte begrenses til den ene dagen som er avsatt til det. Det er en rollekonflikt å inneha rolle både som styrer og som barnehagemyndighet, en skal både utføre og kontrollere de samme oppgavene. Kommunens oppgave som barnehagemyndighet bør ikke legges til oppgavene som styrer».

Kommunebarometeret for 2016 viser at Gjemnes kommunes på barnehageområdet får en plassering som nummer 353 blant landets kommuner. Dette er en nedgang på 78 plasser fra 2015.

Grunnskolen skal bygge på prinsippet om likeverdig og tilpasset opplæring for alle. Det har blant annet vært fokus på læringsresultat, tidlig innsats og læringsmiljø herunder mobbing.

Gjemnes kommune har to kommunale grunnskoler (Angvik skole og Batnfjord skule) og en privat grunnskole (Torvikbukta skule). Det er gjennomført brukerundersøkelse i forhold til opplevd kvalitet. I årsrapport redegjøres det for måloppnåelse. Grunnskolepoeng for avgangselever i Gjemnes kommune varierer fra år til år. I 2014-2015 ble det oppnådd 40,6 som er tilnærmet likt snitt for landet uten Oslo. Resultatet er en oppgang fra året før (39,3), men under målsettinga på minimum 41 poeng.

Budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019 – Handlingsplan gir mål for grunnskolen:
«Overordna mål: Gi et godt, tilpassa og inkluderende skoletilbud til alle elevene våre slik at de blir godt rusta til å gjennomføre videregående skole. Hovedmålet er en gjennomføringsprosent på VGS for Gjemnes-elevne på 80 %, som er gjennomsnittet for fylket».

I årsrapport 2015 redegjøres det for resultater fra nasjonale prøver, fra elevundersøkelse 2013 til 2015 (7. trinn), og fra funn i tilstandsrapport for grunnskolen.

Kommunebarometeret for 2016 viser at Gjemnes kommune på grunnskoleområdet får en plassering som nummer 104 blant landets kommuner. Dette er en forbedring på 79 plasser fra 2015.

Utenforskap

Ungdom som står i fare for å falle ut eller faller ut av videregående opplæring, kan ha sammensatte livsutfordringer som levekårsproblematikk, psykiske vansker eller sosiale problemer. «Ny GIV» var regjeringens satsing for økt gjennomføring i videregående opplæring. Folkehelseprofil 2016 peker på at frafallet er en betydelig folkehelseutfordring.

Gjennomføring av videregående opplæring viser at 58,7 % av 2009-kullet gjennomførte på normert tid mot 57 % i fylket. I tillegg gjennomførte 19,6 % videregående opplæring på mer enn normert tid i Gjemnes kommune, i fylket var dette 16,3 %, se vedlegg.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Barnehage
- Skolehelsetjenesten
- Grunnskole (kvalitet)
- Tidlig innsats overfor utsatte barn inkluderer PPT

3.8 Helse, omsorg og velferdstjenester

Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose.

Sentrale helse, omsorg og velferdstjenester i kommunene

- Opphold i institusjon; langtidsopphold, korttidsopphold/ tidsbegrenset opphold og avlastningsopphold.
- Hjemmetjenester; pleie- og omsorgstjenester som mottas av brukere som ikke bor på institusjon. Brukeren

bor i egen bolig eller i bolig til pleie- og omsorgsformål som kan ha tilknyttet personell hele døgnet eller deler av døgnet. Det gir tilbud om hjemmesykepleie, hjemmehjelp og andre tjenester.

- Psykisk helse og rus
- Tjenesten til utviklingshemmede; tiltak for mennesker med psykisk utviklingshemming - habilitering
- Sosiale tjenester i NAV; som omfatter økonomisk sosialhjelp
- Forebyggende arbeid; som for eksempel frisklivssentral
- Boliger vanskeligstilte
- Helsetjeneste; fastleger, legetjeneste, jordmortjeneste

Helse, omsorg og velferd er den største sektoren i kommunen, og har brukere som kan være sårbare med stor avhengighet av kommunen.

I 2015 var det 87,6 årsverk knyttet til helse og omsorgstjenesten i Gjemnes kommune. Det opplyses i årsmelding 2015 at: *«Helse- og omsorgsavdelingen har siden 2011 redusert bemanningen med tilsammen vel 11 årsverk netto i innsparingstiltak. For å tilpasse driften, er det innført strengere kriterier og vurdering for tildeling av tjenester, omorganisering av ressurser og oppgaver, samt gjennomført ulike effektiviseringstiltak».*

Samhandlingsreformen er fremdeles under iverksetting og gir kommunene utfordringer. Fastlegenes rolle er blant annet sentralt for å lykkes med reformen. Kommunene har inngått samarbeidsavtaler med helseforetaket. Iverksetting av avtalen er viktig for å kunne nå sentrale mål i samhandlingsreformen knyttet blant annet til helhetlige tilbud for bruker/ pasient og kvalitet på tjenestene.

Utvikling av hjemmebasert tjenester er en prioritert oppgave i de fleste kommuner. Det kan være utfordringer knyttet til en overgang fra høy grad av institusjonstjenester til mer bruk av hjemmetjenester. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 (Omsorg 2020) har som en av fem langsiktige strategier: *«Den nye hjemmetjenesten».*

Videre er det utfordringer knyttet til tilstrekkelig tilbud innenfor tjenester som rehabilitering og psykisk helsevern og rus. Personer med psykiske lidelser har ofte behov for tjenester fra ulike deler og sektorer i hjelpeapparatet. Det samme gjelder også for rusavhengighet. Kommunene skal ha systemer som sikrer at brukere/ pasienter med psykiske lidelser (vansker) og/ eller rusavhengighet får et helhetlig og koordinert tilbud. Tilbudet til denne gruppen er ofte utilstrekkelig og varierer mye fra kommune til kommune.

Det blir i ulike sammenhenger pekt på behovet for økt innsats innenfor psykisk helse og rus, Vi viser til eksempler i boksen nedenfor.

Psykisk helse og rus

- Utfordringsbilde innen psykisk helse og rus: 1) Blant de vanligste plager og problemer i befolkningen 2) Mangler i det kommunale psykisk helse- og rustilbudet til alle brukergrupper 3) Stor uønsket variasjon i tilbud 4) Manglende koordinering av tjenester. (Meld. St. 26 (2014-2015) «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet»)
- 77 % av befolkningen mener at behandlingstilbudet innen psykisk helse må styrkes. Kun 13 % vurderer tilgjengeligheten på psykisk helsehjelp i sin kommunehelsetjeneste som god. (Kommunal rapport TNS Gallups helsepolitiske barometer for 2016)
- «Samhandlingsreformen legger til grunn at kommunene skal ta større ansvar for behandling og oppfølging av pasienter også innen psykisk helse og rus. Dette preger dagens situasjonsbilde for både kommuner og helseforetak i Møre og Romsdal, og som krever mer og bedre samhandling mellom de ulike tjenestene». (Utkast til Samhandlingsstrategi med handlingsplan for pasienter med rus- og psykiske helseplager)

Kommunene har etter helse- og omsorgstjenesteloven en plikt til å legge til rette for at den enkelte bruker/ pasient får et helhetlig og koordinert tjenestetilbud. For å sikre dette stilles det krav til samhandling mellom tjenesteyterne. Det stilles også krav til at personer med langvarige og sammensatte tjenester skal få tilbud om individuell plan og/ eller koordinator. I tillegg stilles det krav til at kommunens skal ha en koordinerende enhet.

Tiltak innenfor psykisk helse og rus forventes fortsatt å få økt oppmerksomhet. Kommunene må ha særlig oppmerksomhet på tidlig intervensjon og forebyggende innsats mot barn og unge i risikozonen.

Demensplan 2020 er regjeringens plan og tiltak for å bedre det kommunale helse- og omsorgstjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende. Dokumentet forteller om utfordringer personer med demens og deres pårørende står overfor, og hvordan utfordringene skal løses (strategier og tiltak).

Kommunebarometeret plasserer i 2016 eldreomsorgen i Gjemnes kommunen på en 383 plass blant kommunene i landet. Det er en lav plassering, og en nedgang på 22 plasser fra året før. Gjemnes kommune planlegger bygging av nytt sykehjem. For ytterligere informasjon om kommunebarometeret viser vi til vedlegg.

Det opplyses i årsmelding 2015 at «Antall brukere som har fått innvilget langtidsopphold har gått noe ned de siste årene. Dette betyr i praksis at gjennomsnittlig botid er lengre. Belegget har til enhver tid vært fullt, med unntak av en plass i pluss eller i minus for en kort periode. Antall støttekontakter er redusert de siste to årene, det har sammenheng med at antall avlastningsopphold har gått kraftig opp. I dag er det flere som benytter seg av rullerende avlastning».

En større andel av eldre over 80 år bor på institusjon enn i sammenligningsgruppene. For ytterligere informasjon og utvikling over tid vises det til vedlegg 5.

Tjenesten for funksjonshemmede i Gjemnes kommune omfatter omsorgsboligen på Nåstad, som er en bolig med heldøgns omsorgstjenester knyttet til åtte leiligheter. En av leilighetene brukes til avlastningsformål, de øvrige er leid ut til beboere. Lysfabrikken er et senter for aktivisering for voksne funksjonshemma i kommunen.

Gjemnes kommune har mottatt midler fra fylkesmannen til drift av et dagaktivitetstilbud for personer med psykiske lidelser og rusproblematikk. Midlene er nyttet til en 20 % prosjektstilling. Andre ressurser er også satt inn i tilbudet. Tilbudet startet opp i november 2015 en dag i uken.

NAV Gjemnes har 4,5 stillinger, 2 kommunale og 2,5 statlige. I 2015 var det vakanser på 0,5 stilling store deler av året grunnet foreldrepermisjon og turnover. I årsrapport opplyses det at det var lave utbetalinger på sosialhjelp i 2015. Hver måned evalueres tjenesten og det utarbeides tiltak. Det opplyses at det er relativt gode måloppnåelse.

Budsjett 2016 – økonomiplan 2016-2019, gir i handlingsplan overordna mål for NAV:

NAV sine kommunale oppgaver er rettighetsbasert, men målet er gjennom en god tiltaksbruk og «arbeid først» å løse våre oppgaver innenfor de eksisterende budsjettammer. Alle på kontoret skal gjennomføre de kurs som er nødvendig for at vi til en hver tid skal være oppdatert på kunnskap vi trenger for å levere gode tjenester. NAV skal gi innbyggerne i Gjemnes deres rettighetsbaserte plikter og krav iht lov om sosiale tjenester i arbeids og velferdsforvaltninga. NAV skal også utføre arbeidet med bostøtteordninger fra Husbanken.

De siste årene er det gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt i Gjemnes kommune både i forhold til tjenestene til utviklingshemmede (2013) og barnevern (2014).

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Sykehjemstjenester (kvalitet)
- Hjemmetjenester (kvalitet)
- Psykisk helse og rus
- Forebyggende arbeid

3.9 Flyktninger

Det har vært en økt tilstrømming av flyktninger til Norge. UDI har opprettet en rekke nye akuttmottak i hele landet. Utlendinger som søker asyl i Norge har lovfestet rett til et statlig innkvarteringstilbud. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har ansvar for å gi enslige mindreårige asylsøkere under 15 år et tilbud om opphold i omsorgssenter for mindreårige.

Norge står foran utfordringer med bosetting av flyktninger som nå er i asylmottak, og som enten har fått opphold i Norge, eller som en må regne med får opphold ut fra de regler som gjelder. Hvert år inngår staten ved Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) en rammeavtale med norske kommuner om bosetting av et visst antall flyktninger, ut fra beregnet behov for plasser til de flyktninger som får oppholdstillatelse i Norge. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og i de avtalene som inngås spesifiseres antall enslige mindreårige, mens antall familiegjengforeninger ikke lar seg tallfeste og dermed kommer som tillegg. Bestemmelsen om hvilken kommune den enkelte flyktning som har fått innvilget oppholdstillatelse skal bosettes i, er regulert gjennom IMDi.

Integrering er en oppgave som krever innsats også fra andre kommunale enheter og lokalsamfunnet forøvrig. I årsrapport 2015 gir Gjemnes kommune informasjon om at det i 2015 ble vedtatt mottak av 10 flyktninger. Kommunen mottok to, pga mangel på boliger.

3.10 Kommunalteknisk tjeneste

Areal og driftsavdelingen omfatter: 1) bygge- og delesaksbehandling 2) jord- og skogbruk 3) næringsarbeid 4) miljøvern 5) oppmåling 6) kartforretning 7) feiing/ brannvesen 8) vedlikehold av kommunale bygg, veger, vassverk og avløpsanlegg

Kommunene yter tjenester og utøver myndighet på selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, branntilsyn, feiing og plan- og byggesak. Vannforsyning, avløp, renovasjon, feiing og byggesaksbehandling finansieres gjennom gebyrer fra innbyggerne. 1.1.2015 trådte nye retningslinjer for hvordan selvkost, og dermed også den øvre rammen for gebyrinntektene fra innbyggerne, skal beregnes. Programvare for å ivareta kommunens selvkostberegninger på VAR-områdene kan bidra til kvalitetssikring av arbeidet med selvkostberegninger.

Plan- og bygningsloven (pbl.) pålegger kommunene å ha planer for bruk og vern av tilnærmet alle kommunale arealer og ressurser. Kommunene skal treffe vedtak om nesten all byggeaktivitet innenfor kommunegrensene. Det er gjennomført forenklinger innen byggesaksbehandlingen fra 1. juli 2015. Det er viktig at innbyggerne har tillit til at kommunen

håndhever loven på en forutsigbar, lik og effektiv måte. Et hensiktsmessig og oppdatert planverk bidrar til å sikre effektivitet og likebehandling. Det vil på grunn av generelle utfordringer på området være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon av byggesaksbehandling i de fleste kommunene.

Budsjett 2016 - økonomiplan 2016-2019, gir i handlingsplan overordna mål for Areal- og drift:

Økonomi: Ved månedlig budsjettkontroll i 2016 vurderes tiltak dersom avvik er større enn 10 %. Alle kvartalsrapporter skal baseres på fordelte fellesutgifter. Leieinntekter (for eksempel husleie) faktureres månedlig for å kontrollere om avvik er over 5 %.

Universell utforming: I all behandling av plan og byggesaker med krav om universell utforming skal dokumenteres at dette er vurdert.

Fagoråder areal og drift

- Generelt: Foreløpig svar skal i 95 % av alle saker sendes innen 3 uker fra mottatt søknad med stipulert behandlingstid dersom det tar over 3 uker for endelig svar/ vedtak foreligger. Alle brukere av nytt kvalitetssystem i avdelinga skal registrere minst 2 dokumenter for godkjenning månedlig i systemet.
- Plansak: Overholde frister for behandling satt i PBL (plan- og bygningsloven) for 80 % av private reguleringsforslag og dispensasjonssøknader i 2016. Unngå at omfang av restanser øker mer enn 30 % første halvår 2016.
- Byggesak: Gjennomføre tilsyn i 5 % av byggesakene i 2016 jf PBL § 25-1. Overholde saksfrist satt i PBL for 90 % av bygge- og delesøknadene i 2016. For 80 % av tiltak som skal matrikkelføres, skal føring i matrikkelen skje senest 5 dager etter at vedtak er fattet etter PBL (jf matrikkelforskriften § 60). Eier av «bygningssvake» skal i 80 % av tilfellene følges opp innen 3 uker fra registrering med varsel om sikring/istandsetting/riving, pålegg og eventuell tvangsmulkt.
- Kart og oppmåling: Restanser mht mottatte krav om retting av eiendomsgrenser skal reduseres med 20 % til 1.6.2016 og ytterligere 10 til 31.12.2016. Fullføre adresseringsprosjektet (eksk områdeadressering) innen 1.7.2016. Oppmålingssaker skal gjennomføres innen fastlagt frist i 97 % av oppdragene i målesesongen 2016. etterslep for matrikkelføring for Statens vegvesen tas inn i løpet av 2016.
- Landbruk: Redusere antall manuelle utbetalinger for produksjonstilskott og RMP (regionalt miljøprogram) til maks 10 tilfeller i 2016. Behandle SMIL (spesielle miljøtiltak i landbruket) og dreneringssøknader innen 5 uker etter komplette søknader foreligger som å legge til rette for rask oppstart av tiltakene. Ferdigbehandle søknader om sjukeavløsning innen 2 uker fra nødvendig dokumentasjon mottatt (NAV har ofte svært lang saksbehandlingstid). Behandle søknad om skogkulturtiltak og skogsveger innen 4 uker fra komplett søknad foreligger.
- Naturmangfold/ viltforvaltning: Uttale gis innen 3 uker i 90 % av plansaker i 2016. Nye bestandplaner skal være ferdig behandlet 8.4.2016. Alle ordinære fellingstillatelser for høsten 2016 sendes ut før 15.6.2016.
- Kommunale bygninger: Tilstanden for 60 % av de kommunale bygninger med tilhørende tekniske anlegg registreres i systemet for FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) innen 1.10.2014.
- Forebygging av brann og ulykker: Gjennomføre tilsyn i samsvar med forskrift om brannforebyggende tiltak for 75 % av særskilte brannobjekter i 2016. Gjennomføre tilsyn i 2016 for 25 % av fyringsanlegg i boliger i samsvar med forskrift. Gjennomføre feiing for 75 % av alle fyringsanlegg i boliger i 2016.
- VA-anlegg: For Søvik, Øre og Flemma vassverk: Alle vassprøver innenfor anbefalte verdier i 2016. For Høgset vassverk skal fargetall i maks 4 analyser ligge over verdien 20. For Torvik vest skal ny slamavskiller tas i bruk og fjerne alt avløpsløp innen 1.5.2016. innen 1.1.2016 skal 80 % av etterslep mht ledningskartlegging ferdigstilles forutsatt at planlagt prosjekt gjennomføres.
- Slambehandling: Gjennomføre tilstandskontroll av minst 20m private anlegg for slam-behandling innen 1.10.2016.
- Kommunale veger: Tilstandskontroll for bruer, kulverter, stikkrenner m.m. utvides fra 60 til 80 % innen 1.10.2016.

KOSTRA-tall viser at gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med henholdsvis 3 og 12 ukers frist (kalenderdager) behandles hurtigere enn frist. Der det foreligger tall for sammenligningsgruppene er saksbehandlingstiden kortere i Gjemnes kommune.

Noen av kommunenes tjenester finansieres gjennom gebyrer fra innbyggerne. Dette gjelder hovedsakelig enkelte tekniske tjenester, blant annet vannforsyning, avløp, renovasjon og plan- og byggesaksbehandling. For disse tjenestene er regelen at gebyrene fra innbyggerne i sum ikke kan overstige hva det koster å levere tjenesten, det vil si **selvkost** setter en øvre ramme for hva kommunen kan kreve inn i kommunale avgifter.

Retningslinjer for beregning av selvkost (Regjeringen.no)

Adgangen for kommunen til å kreve brukerbetaling er hjemlet i de ulike særlovene med tilhørende forskrifter knyttet til de respektive tjenestene (for eksempel forurensningsloven for renovasjon). Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvaret for de mer generelle retningslinjene, dvs. de faglige anbefalingene, for hvordan selvkost skal beregnes.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet nye retningslinjer for beregning av selvkost på kommunale betalingstjenester. Retningslinjene i rundskriv H-3/14 erstatter rundskriv H-2140 fra 2003.

Innenfor de områder der selvkost er satt som den rettslige rammen for brukerbetaling, må kommunen utarbeide en selvkostkalkyle (for- og etterkalkyle) av kostnadene innenfor de aktuelle tjenesteområdene. Dette må gjøres for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens selvkost.

Formålet med retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale tjenester er å gi veiledning til utmålingen av gebyrer for den enkelte betalingstjenesten.

Vedlikehold av kommunale bygg. Mange kommuner har betydelige vedlikeholdsetterslep innen de fleste ansvarsområdene til tekniske tjenester. KS anbefaler at kommunene utarbeider beslutningsgrunnlag slik at det kan velges en strategi fremover.

I spørreundersøkelse blir vedlikehold av kommunale bygg trukket frem som et område som bør styrkes. Manglende prioritering blir blant annet trukket frem som årsak. Et stort eller voksende etterslep på vedlikehold øker risikoen for at bygninger som nyttes til skoler, arbeidssteder og lignende ikke følger lovpålagte krav. Manglende vedlikehold av skolebygninger og andre bygg som nyttes til arbeidsplasser kan ha negativ innvirkning på lærings- og arbeidsmiljø.

Manglende vedlikehold kan gjøre det mer sannsynlig at kommunen får pålegg ved tilsyn, og for å oppfylle pålegg må ressurser gjerne omprioriteres. Dersom kommunen ikke etterlever pålegg innen de fastsatte fristene, kan kommunen risikere økonomiske sanksjoner, for eksempel i form av dagbøter.

Oppsyn og vedlikehold av kommunale bygg, veger, vassverk og avløpsanlegg og driftsoppgaver som vedlikehold av kommunale bygg og anlegg og maskinpark er lagt til avdeling areal og drift. I årsrapport 2015 opplyses det følgende om vedlikehold av kommunale bygg:

«Vi har fortsatt et stort etterslep på vedlikehold av våre bygninger. Det dukker stadig opp «må- oppgaver», noe som gjør etterslepet enda større. Vi klarer ikke å få gjennomført verdibevarende tiltak etter oppsatt plan. Det er utført ca. 10 mindre prosjekter, i hovedsak renovering, rehabilitering og nye gjerde for barnehager. Registrering av tilstand på bygninger er et arbeid som pågår, men knapphet på ressurser gjør at dette arbeidet ikke har fått nødvendig prioritet».

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelt område for forvaltningsrevisjon er:

- Selvkost og selvkostberegning
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg

Vedlegg

Vedlegg 1: Nøkkeltall for Gjemnes kommune (KOSTRA)

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Det finnes tall om for eksempel pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med hverandre, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet. For detaljert informasjon vises det til: SSB.no/kostra Kilde: alle tabellene under er fra KOSTRA (reviderte tall per 15.6.2016)

Finansielle nøkkeltall, kommunekonsern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Frie inntekter i kr per innbygger, konsern	53 766	57 392	58 601	59 742	59 730	56 285	49 776
Netto lånegjeld per innbygger, konsern	61 962	60 393	58 673	57 543	57 255	67 525	62 112
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter, konsern	0,1	0,3	0,3	0,3	4,4	5,0	6,7
Akkumulert regnskapsmessig merforbruk i % av brutto driftsinntekt, konsern	-	-	-	0,7	0,0	0,8	0,4

Tabell: Utvalgte nøkkeltall, kommuner – nivå 1 og 2. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.
A1. Konsern - Finansielle nøkkeltall og adm., styring og fellesutgifter - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Barnehager

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	102,0	102,4	99,2	96,0	92,5	90,2	91,0
Netto driftsutgifter pr innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	124 082	138 961	122 930	142 071	142 254	127 851	130 606
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager pr korrigert oppholdstid (kr)	54	62	55	59	60	59	59
Andel ansatte med førskolelærerutdanning	30,8	24,4	14,9	17,4	21,2	34,5	36,4
Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning	3,8	6,7	4,3	4,3	7,7	7,7	7,5
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	85,7	84,6	53,8	61,5	64,7	88,9	92,6

Tabell: Nøkkeltall for barnehager. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 12 og Landet uten Oslo i 2015.
Kilde: KOSTRA: C1. Konsern - Barnehager - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Grunnskoleopplæring

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til grunnskole, pr innbygger 6-15 år	89 941	85 899	86 641	85 593	91 171	96 106	82 486
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	9,1	10,3	10,3	10,2	7,5	8,9	7,9
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, pr elev	94 079	92 012	86 721	85 990	94 809	99 061	88 320
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. årstrinn	12,1	12,1	12,6	11,8	13,2	11,6	13,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,2	41,3	41,8	39,3	40,6	-	40,7
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning og pedagogisk utdanning	94,6	87,5	86,8	85,7	86,1	87,2	87,0
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning uten pedagogisk utdanning	2,7	5,0	7,9	11,4	11,1	5,3	5,5
Andel lærere med videregående utdanning eller lavere	2,7	7,5	5,3	2,9	2,8	7,5	7,5

Tabell: Nøkkeltall for grunnskoleopplæring. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.
Kilde: KOSTRA: D1. Konsern - Grunnskoleopplæring - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Kommunehelse

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger i kroner, kommunehelset.	2 307	2 368	2 365	2 678	2 712	3 188	2 383
Netto driftsutg. forebygging, helsest., skolehelset. pr innb. 0-20 år	1 674	2090	2 157	2 418	2 564	2 458	2 137
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	11,0	11,1	11,0	11,0	11,0	12,9	10,5
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,7	10,9	10,9	10,8	10,8	10,5	9,1

Tabell: Nøkkeltall for kommunehelse. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.
Kilde: KOSTRA: E1. Konsern - Kommunehelse - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Pleie og omsorg

Gjemnes kommune – overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 (31.8.2016)

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger 67 år +, pleie- og omsorgtj.	123 552	131 624	115 407	115 886	109 520	109 178	109 342
Andel beboere i bolig med heldøgns bemanning	-	17,5	17,9	-	15,6	44,2	51,7
Andel innbyggere 80 år + som er beboere på institusjon	16,2	17,8	14,9	16,8	16,2	13,7	13,2
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	41,4	41,2	41,2	41,2	41,2	87,8	84,5
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr kommunal plass	966 069	920 324	842 088	927 412	926 981	-	1 050 987
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning	69	69	73	77	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra videregående skole	41	47	48	48	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/ universitet	28	22	25	29	-	-	-

Tabell: Nøkkeltall for pleie og omsorgstjenesten. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: F1. Konsern - Pleie og omsorg - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Sosiale tjenester i NAV

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20-66 år	899	934	912	1 065	1 342	2 527	3 243
Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alder 20-66	1,0	0,9	0,8	0,9	1,0	-	4,2

Tabell: Nøkkeltall for sosiale tjenester i NAV. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA:G1. Konsern - Sosialtjenesten - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Barnevern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år, barneverntjenesten	11 901	13 180	13 392	11 984	11 461	9 458	8 331
Netto driftsutgifter pr barn i barnevernet	191 429	187 897	214 657	237 621	233 321	-	109 877
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	5,0	5,4	5,2	4,0	3,7	-	4,8
Barn med undersøkelse eller tiltak pr årsverk	14,0	13,9	11,7	7,8	7,8	-	16,2
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder	70	71	82	100	100	76	82
Andel undersøkelser som fører til tiltak, prosent	60,0	58,8	63,6	-	-	-	42,8

Tabell: Nøkkeltall for barnevern. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 10 og Landet uten Oslo i 2015. Gjemnes kommune har felles barneverntjeneste med Kristiansund og Averøy.

Kilde: KOSTRA: H1. Konsern - Barnevern - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Tekniske tjenester

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	-	21	16	21	39	-	39
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	-	15	18	15	16	17	18
Brutto driftsutgifter pr km kommunal veg	53 068	48 386	42 545	48 674	51 628	78 064	125 104

Tabell: Nøkkeltall for tekniske tjenester. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: J. Kommune. Plansak, byggesak, oppmåling, kulturminner, natur og nærmiljø - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016
KOSTRA: M. Samferdsel - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Bolig

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Dekningsgrad (antall boliger)	27	27	25	25	25	25	21
Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere							

Tabell: Nøkkeltall for bolig. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: N1. Konsern - Bolig - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Kultur

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe2	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter for kultursektoren pr innbygger	1 922	2 059	1 937	2 118	2 204	2 064	1 991
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge pr innbygger 6-20 år	597	462	478	512	357	712	826

Tabell: Nøkkeltall for kultur. Gjemnes kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 2 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: K1. Konsern - Kultur - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Vedlegg 2: Befolkning

Befolkningsutvikling

1.1.2016 var det 2 593 innbyggere i Gjemnes kommune.

Gjemnes kommune	Faktisk tall	Framskriving basert på 2014-tall			
	2015	2020	2025	2030	2040
0-5 år	154	138	138	138	134
6-12 år	243	181	171	163	167
13-15 år	108	112	71	72	72
16-19 år	111	138	129	99	94
20-44 år	726	659	668	654	610
45-66 år	780	742	702	683	638
67-79 år	309	407	451	420	379
80 år eller eldre	149	133	152	234	299
I alt	2580	2510	2482	2463	2393

Tabell: Faktisk antall innbyggere og innbyggere fordelt på aldersgrupper per 1.1.2015 og prognose for 2020, 2025, 2030 og 2040 basert på 2014-tall.

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Demografisk sårbarhet

Demografisk sårbarhet			NORDREGIO (Nordic Centre for Spatial Development) laga i 2011 eit kart over demografiske sårbarheiter i Norden basert på 10 indikatorar. Desse indikatorane vart vurdert opp mot nordiske gjennomsnitt. Møre og Romsdal fylkeskommune har brukt same indikatorane, men vurdert opp mot snitt for Noreg i 2014. Møre og Romsdal kjem ut med sårbarheit på 7 av indikatorane. Den gjennomsnittlege skåren for kommunane i fylket er 7,6. Store delar av Møre og Romsdal kjem dårleg ut samanlikna med landet. Særleg gjeld det indikatorane knytt til kjønnsbalanse og kor stor del av befolkninga som er i aldersgruppene 25-54 samt 65 og eldre. På desse indikatorane har 33 av våre 36 kommunar verdiar som blir vurdert som sårbare. Forklaring: Verdi 0: Likt eller betre enn landet Verdi 1: Dårligare enn landet
Indikator	Møre og Romsdal	Gjemnes kommune	
Dødelegheitsrate	1	1	
Fødselsrate	1	1	
Netto tilflytting	0	0	
Del befolkning 0-14 år	0	0	
Del befolkning 15-24 år	0	1	
Del befolkning 25-54 år	1	1	
Del befolkning 55-64 år	1	1	
Del befolkning 65 år og eldre	1	1	
Kvinneoverskot	1	1	
Over 95 kvinner per 100 menn, 15-64 år	1	1	
Tal sårbarheiter	7	8	

Tabell: Demografisk sårbarhet 2014

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune, Kommunestatistikk 2015 – Gjemnes kommune

Folketall 2005 til 2035 (middel nasjonal vekst nyttet til framskriving)

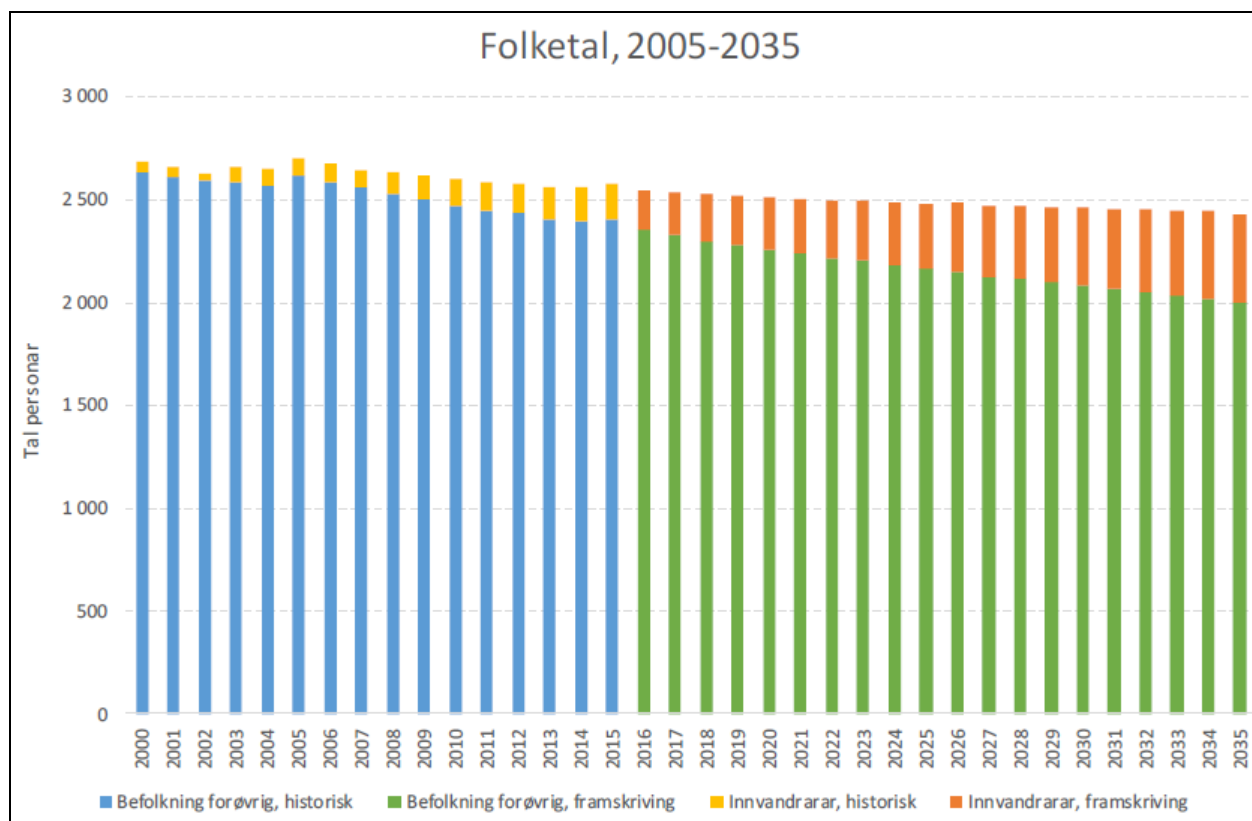

Diagram: Folketall Gjemnes kommune. Middels nasjonal vekst er brukt til framskriving – alternativ MMMM

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune kommunestatistikk 2015 (basert på tall fra SSB)

Innvandrere etter et utvalg nasjonaliteter for perioden 2013 til 2015

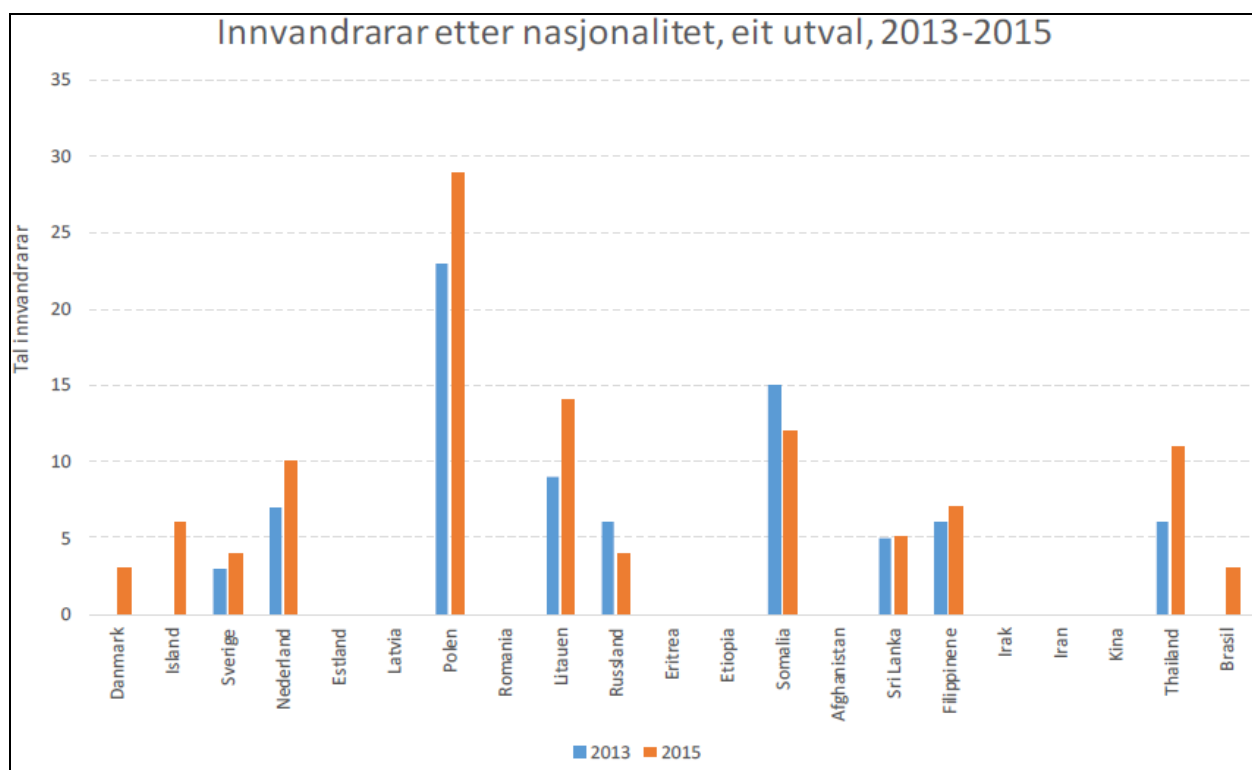

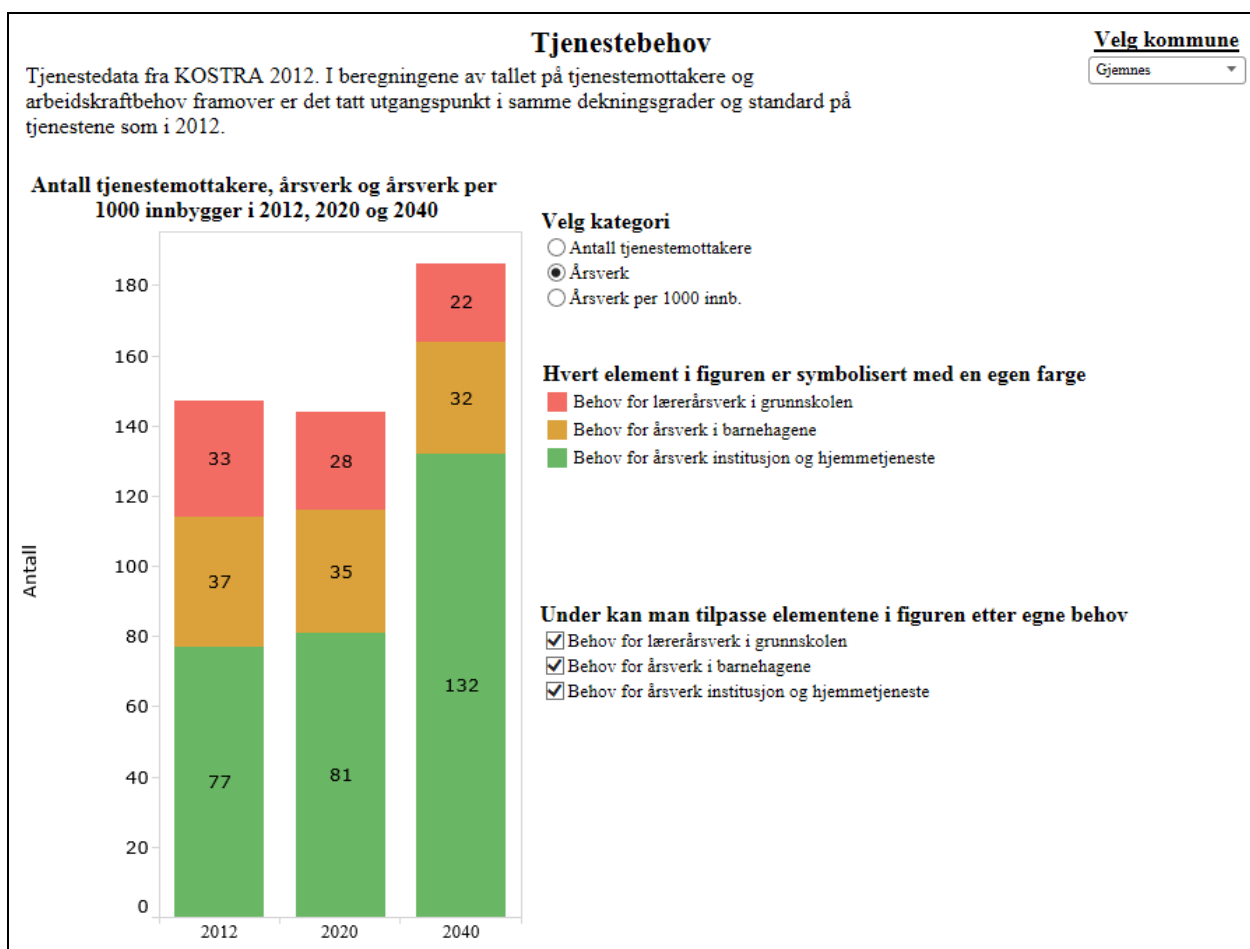
Diagram: Folketall Gjemnes kommune. Innvandrarar etter nasjonalitet, eit utval, 2013-2015

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune kommunestatistikk 2015 (basert på tall fra SSB)

Vedlegg 3: Kompetanse

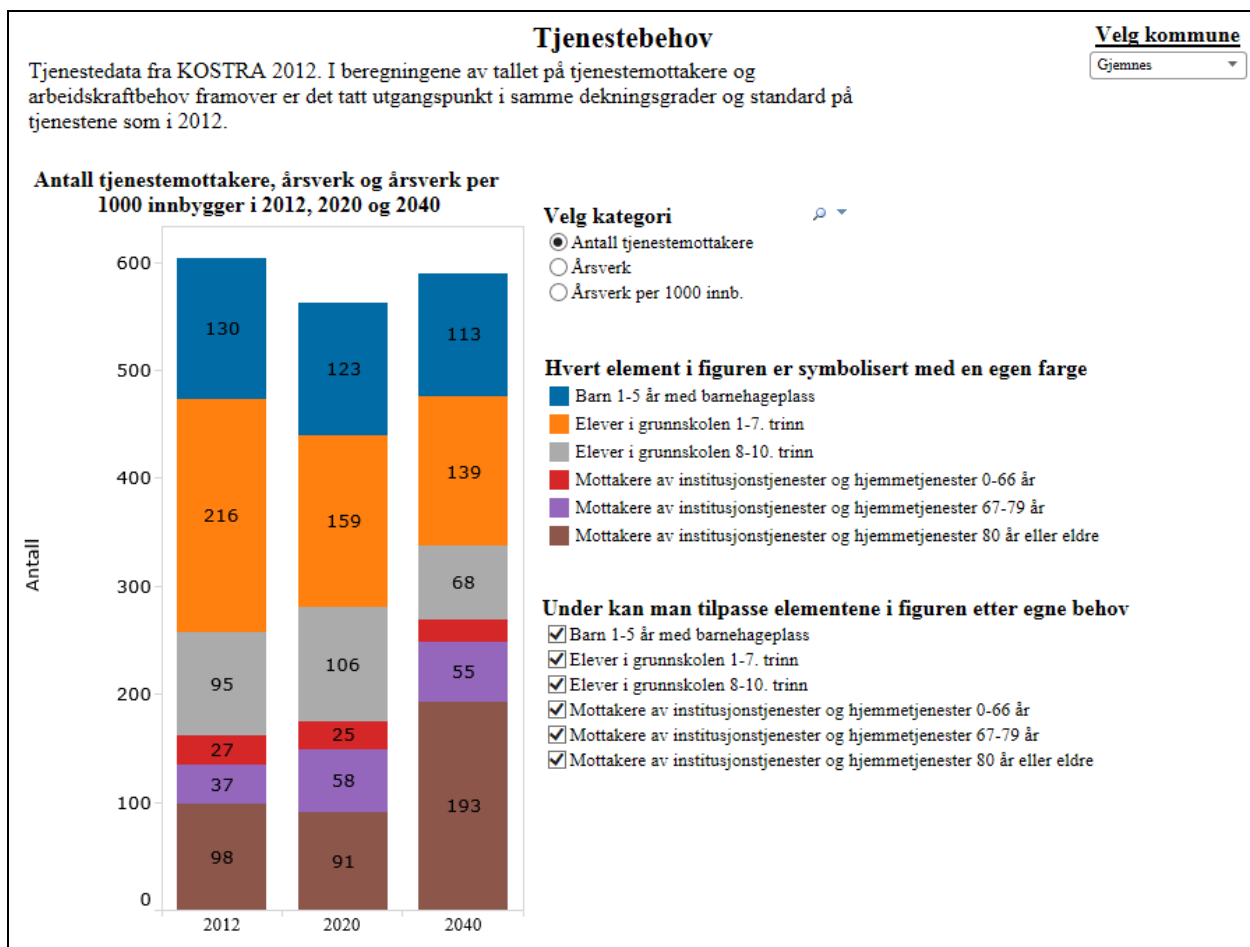
Kommunedata viser historiske befolkningstall og befolkningsframskrivninger, informasjon om framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov, inntekter og informasjon om produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. Hensikten er å gjøre dataene mer tilgjengelig for at kommunene og andre kan få tilgang på informasjon som kan bidra til god styring og planlegging i egen kommune. [Kommunedata \(regjeringen.no\)](http://kommunedata.regjeringen.no)

Under vises tjenstedata fra KOSTRA 2012. I beregningene av tallet på tjenstemottakere og arbeidskraftbehov framover er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2012. Tabellen viser beregnet behov i Gjemnes kommune for lærerårsverk i skolen, årsverk i barnehagene og årsverk i institusjon og hjemmetjenesten i 2020 og 2040.

Tabell: Tjenestebehov, antall årsverk i Gjemnes kommune i 2020 og 2040.

Kilde: Kommunedata (<http://kommunedata.regjeringen.no/tjenestebehov/>)

Tabell: Tjenestebehov, antall tjenestemottakere i Gjemnes kommune i 2020 og 2040.

Kilde: Kommunedata (<http://kommunedata.regjeringen.no/tjenestebehov/>)

Vedlegg 4: Barn og unge

Kommunebarometeret 2016 (grunnskole, barnehage og barnevern)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Den gir en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra KOSTRA, foreløpige tall for 2015. I tillegg er det hentet offentlig statistikk fra en del andre kilder.

Gjemnes kommune	Grunnskole		Barnehage		Barnevern	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	104	79	353	-78	63	11

Tabell: Gjemnes kommunes plassering for grunnskole, barnehager og barnevern på kommunebarometeret 2016.

Kilde: KS Kommunebarometeret 2016 (endelige tall 22.6.2016). Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) (forklaring og tabeller)

Gjennomføring videregående skole

Møre og Romsdal fylkeskommune har de siste årene bestilt gjennomføringstall fra SSB som viser hvordan det går med det enkelte kull. Nedenfor viser oversikt over gjennomføringstall for 2009-kullet, fordelt på den enkelte kommune.

		Andel				
		Fullført med studie- eller yrkeskompetanse		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
Kommune	I alt	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Møre og Romsdal	3439	57,0	16,3	6,4	5,4	14,9
1502 Molde	326	61,7	16,0	8,3	3,4	10,7
1535 Vestnes	98	55,1	16,3	4,1	5,1	19,4
1539 Rauma	102	53,9	19,6	11,8	1,0	13,7
1543 Nesset	45	51,1	26,7	2,2	4,4	15,6
1547 Aukra	40	55,0	15,0	12,5	12,5	5,0
1548 Fræna	129	47,3	10,9	7,8	6,2	27,9
1551 Eide	61	57,4	18,0	4,9	6,6	13,1
1557 Gjemnes	46	58,7	19,6	4,3	4,3	13,0
1563 Sunndal	98	55,1	22,4	3,1	7,1	12,2

Tabell: Gjennomføring videregående skole i Gjemnes kommune

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune

Folkehelseprofil – et utvalg faktorer Gjemnes kommune

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jf. lov om folkehelsearbeid.

Faktorer	Virksomhet	Gjemnes kommune	Fylke	Norge
Lavinntekt 0-17 år		4,1	8,7	11
Barn av enslige forsørgere		12	14	15
Arbeidsledige 15-29 år		1,2	2,3	2,7
Ensomhet, Ungdata		-	17	18
Trives på skolen, 10 klasse		86	86	85
Alkohol – har vært beruset		-	12	14
Fornøyd med lokalmiljøet; Ungdata		-	71	70

Tabell: Folkehelseprofil – et utvalg faktorer for Gjemnes kommune. Tall i prosent.

Kilde: Folkehelseinstituttet, avdeling for helsestatistikk. For ytterligere informasjon: [Folkehelseprofil](#)

Vedlegg 5: Helse og omsorg

Kommunebarometeret 2016 (helse, omsorg og velferdstjenester)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Den gir en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra KOSTRA, foreløpige tall for 2015. I tillegg er det hentet offentlig statistikk fra en del andre kilder. Plasseringer som Gjemnes kommune oppnådde på sentrale områder gjengis under.

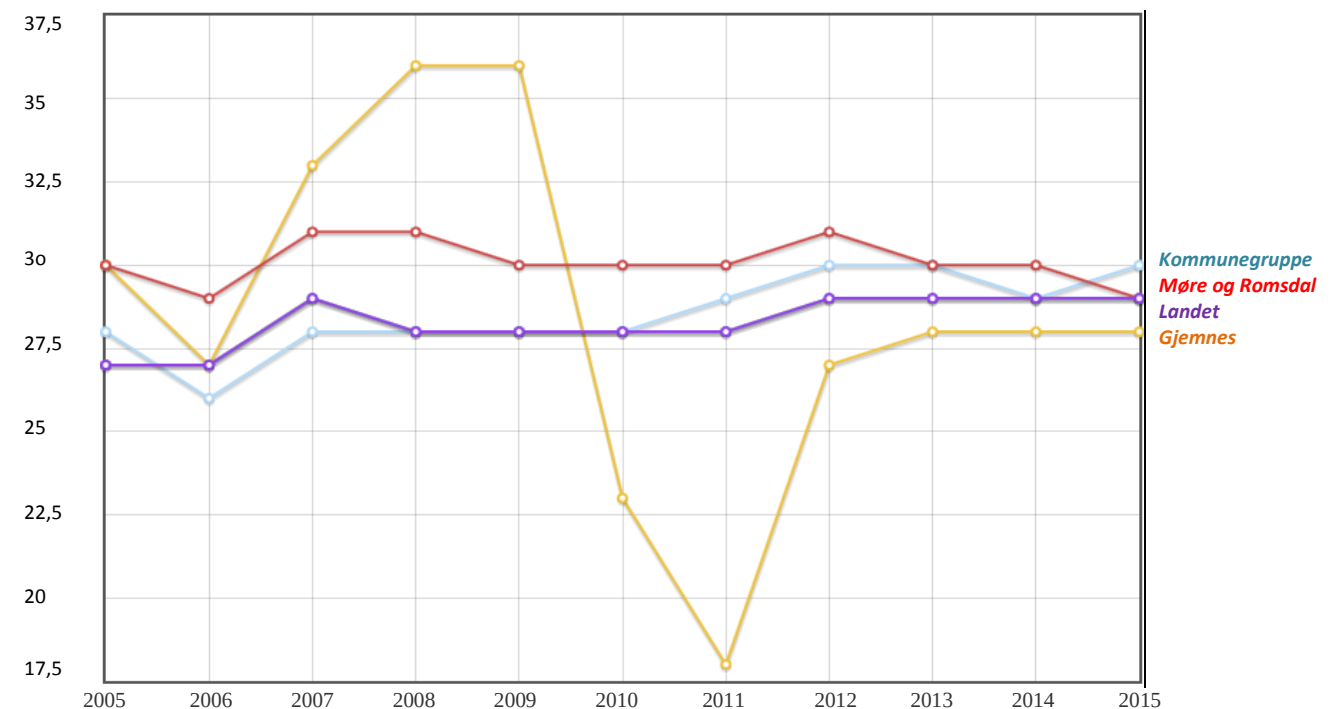
Gjemnes kommune	Eldreomsorg		Helse		Sosial	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	383	-22	166	90	5	14

Tabell: Gjemnes kommunes plassering for helse, omsorg og velferdstjenester på kommunebarometeret 2016.

Kilde: KS Kommunebarometeret 2016 (endelige tall 22.6.2016). Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) (forklaring og tabeller)

Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av befolkning 80+

Indikatoren viser tilbudet på heldøgns plasser på institusjon og i kommunalt disponert bolig i forhold til befolkningen 80 år og over. I bolig telles antall beboere, i institusjon antall plasser (korrigert for utleie). Plasser i institusjon (sykehjem, aldershjem, boform m/ heldøgns omsorg og pleie), korrigert for utleie over kommunegrensene, inkludert private institusjoner samt beboere i bolig med heldøgns bemanning, inkludert boliger for personer med utviklingshemming (PU-boliger).

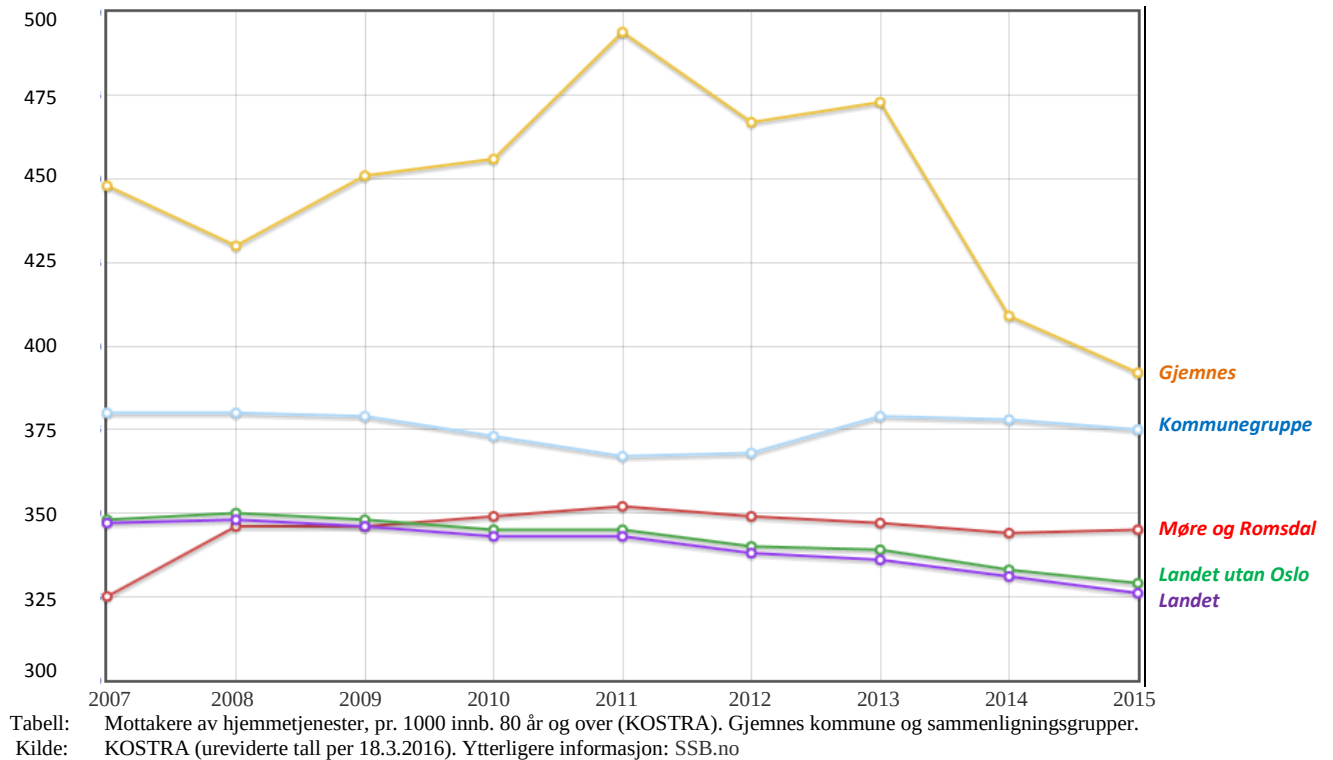

Tabell: Gjemnes kommunes andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av bef. 80+ (KOSTRA)

Kilde: KOSTRA (ureviderte tall per 18.3.2016). Ytterligere informasjon: SSB.no

Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbygger 80 år og over

Andel av innbyggerne i aldersgruppen 80 år og over som mottar hjemmetjenester til hjemmeboende. Mottakere av hjemmetjenester i hjemmet 80 år og over registrert pr 31.12. Data er hentet fra IPLOS-registeret. Innbyggere 80 år og over år pr 31.12., data er hentet fra SSBs befolkningsstatistikk. Med hjemmetjenester i hjemmet menes følgende tjenester i IPLOS: Praktisk bistand: daglige gjøremål, Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål, Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent, Avlastning - utenfor institusjon, Omsorgslønn, Pleie og omsorg utenfor institusjon (hjemmesykepleie).

Vedlegg 6: Sykefravær

Kommunestatistikk sykefravær utarbeidet av KS for perioden 4. kvartal 2014 til 3. kvartal 2015.

Sykefravær Kommune	Samlet	Lege- meldt	Egen- meldt	Arbeidsgiver- perioden	Utenfor arbeidsgiver perioden	Kvinner	Menn	Heltids- ansatte	Deltids- ansatte
Molde kommune	9,44	8,03	1,41	4	5,44	11,06	4,35	8,91	10,45
Vestnes kommune	12,2	11	1,2	4,06	8,14	13,52	5,79	11,24	13,36
Rauma kommune	10,02	9,15	0,86	3,34	6,67	10,88	6,67	10,95	8,8
Neset kommune	10,39	9,32	1,07	4,33	6,06	11,88	2,16	7,57	12,2
Aukra kommune	8,92	7,4	1,52	4,91	4,01	10	4,94	9,2	8,63
Fræna kommune	10,04	9	1,04	4,02	6,02	10,83	6,47	9,66	10,56
Eide kommune	11,01	9,88	1,13	3,83	7,18	11,95	4,4	10,8	11,3
Gjemnes kommune	9,34	8,19	1,15	5,56	3,78	9,72	6,6	12	7,87
Sunndal kommune	8,64	7,3	1,34	6,8	1,84	9,77	3,65	7,81	9,82
Kommuner	9,93	8,6	1,33	4,27	5,66	11,03	6,06	9,53	10,59

Tabell: Sykefravær knyttet til type sykemelding i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Virksomhet Kommune	Under- visning	Turnus- personell	Annet Personell	Adm	Under- visning	Barne- hage	Helse pleie omsorg	Samferdsel teknikk	Annet
Molde kommune	7,2	12,17	8,45	7,21	7,07	11	11,34	7,3	4,27
Vestnes kommune	5,82	15,21	11,57	2,98	6,97	15,42	14,76	3,44	
Rauma kommune	11,62	11,09	8,84	6,21	10,27	7,3	11,79	6,4	
Neset kommune	4,65	15,22	8,57	4,24	5,37	16,39	13,93		
Aukra kommune	8,03	10,29	8,51	8,14	7,18	12,95	9,79		
Fræna kommune	8,7	11,11	9,77	5,41	7,9	16,3	11,65	5,74	7,35
Eide kommune	10,38	11,25	11,11	9,42	8,54	15,4	12,11		
Gjemnes kommune	7,43	11,79	7,94		7,53	14,18	9,9		
Sunndal kommune	4,25	12,46	7,8	8,62	4,58	8,31	11,8	6,64	5,68
Kommuner	8,17	12,07	9,5	7,36	8,46	12,56	11,35	6,67	8,33

Tabell: Sykefravær knyttet til sykemelding i ulike virksomheter/ etater i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)**Sykefravær utvikling over tid (KS kommunestatistikk)**

Periode Kommune	4. kvartal 2012 - 3.kvartal 2013	2. kvartal 2013- 1.kvartal 2014	4. kvartal 2013 - 3.kvartal 2014	2. kvartal 2014- 1.kvartal 2015	4. kvartal 2014- 3.kvartal 2015
Molde kommune	9,26	9,07	9,60	9,74	9,44
Vestnes kommune	9,85	11,61	12,58	11,63	12,20
Rauma kommune	9,43	9,80	9,45	10,44	10,02
Neset kommune	9,98	11,64	12,39	10,53	10,39
Aukra kommune	9,38	11,26	11,32	10,19	8,92
Fræna kommune	9,11	9,05	9,09	9,33	10,04
Eide kommune	9,27	9,61	9,40	8,98	11,01
Gjemnes kommune	8,28	7,81	9,67	8,55	9,34
Sunndal kommune	7,94	8,10	7,66	8,70	8,64

Tabell: Sykefravær knyttet til kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Vedlegg 7: Utgiftsbehov, kommunens frie inntekter, kommunebarometer

Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferdstjenester til innbyggerne sine. Utgiftsbehov for hver enkelt kommune blir beregnet i utgiftsutjevningen ved hjelp av behovsindeksen.

Objektivt utgiftsbehov:

- «Angir» innbyggernes forventede behov for tjenester
- Utgiftsutjevningen kompenserer for ulike kostnads- og etterspørselsforhold (demografi og sosioøkonomiske forhold) for at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud.
- Kommunens samlede utgiftsbehov måles/vurderes gjennom kostnadsindeksen i inntektssystemet
- Det er også utarbeidet sektorvise delkostnadsnøkler for de store tjenestene som vises i begynnelsen av hver tjeneste i KOSTRA-delen av analysen

Kommunal og moderniseringsdepartementet: [Inntektssystemet for kommunar 2016](#) viser:

		Hoved kostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel
			Pleie og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Adm, landbruk og miljø
NR.	Kommune		Indeks	Indeks	Indeks	Indeks
1	2	3	4	5	6	7
1502	MOLDE	0,9502	0,9940	0,9467	0,9666	0,9164
1535	VESTNES	1,0149	1,1674	1,0397	0,6982	1,1203
1539	RAUMA	1,0952	1,3243	1,0235	0,9474	1,1230
1543	NESSET	1,1326	1,4365	1,0411	0,7088	1,4572
1547	AUKRA	1,1097	1,0549	1,2922	0,9522	1,3030
1548	FRÆNA	1,0495	1,0784	1,1305	0,9248	1,0699
1551	EIDE	1,1376	1,1471	1,2623	0,9352	1,3379
1557	GJEMNES	1,1858	1,3155	1,2852	0,7677	1,5571
1563	SUNNDAL	1,0717	1,3051	1,0209	0,7868	1,1003

		Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Bef. Andel
		Sosialtjeneste	Helse	Barnevern	per 1.7.2015
Kommune		Indeks	Indeks	Indeks	(promille)
1	2	8	9	10	11
1502	MOLDE	0,7102	0,9551	0,9139	5,1161
1535	VESTNES	0,6234	1,1084	1,0281	1,2866
1539	RAUMA	0,5731	1,1194	0,8356	1,4392
1543	NESSET	0,5307	1,2970	0,7775	0,5727
1547	AUKRA	0,5554	1,2660	0,9244	0,6696
1548	FRÆNA	0,7304	1,0995	1,0300	1,8792
1551	EIDE	0,6098	1,1852	1,1180	0,6683
1557	GJEMNES	0,5018	1,4078	0,7856	0,4954
1563	SUNNDAL	0,6828	1,1196	1,0371	1,3843

Tabell: Hovedkostnadsnøkkel og Delkostnadsnøkkel for kommunale sektorer.

Kilde: [Kommunedata](#): Behovsindeksen for Vestnes kommune ([KS's prognosemodell](#))

Kommunedata (regjeringen.no)

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 76 prosent (80 prosent når en inkluderer momskompensasjon) av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Frie inntekter korrigert for variasjonar i utgiftsbehov for kommunane.

Tabellen viser inntekt per innbyggjar i prosent av landsgjennomsnittet. Tal frå 2015.

	<i>Korrigerte frie inntekter, eksklusivt eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>	<i>Korrigerte frie inntekter, inkludert eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>
Kommune	<i>(prosent av landsgjennomsnittet)</i>	<i>(prosent av landsgjennomsnittet)</i>
1502 Molde	98	100
1535 Vestnes	94	93
1539 Rauma	98	100
1543 Nesset	99	104
1547 Aukra	98	189
1548 Fræna	96	102
1551 Eide	97	93
1557 Gjemnes	105	108
1563 Sunndal	99	118
Møre og Romsdal	99	100

Tabell: Elementene i avtalen om inntektssystemet som påvirkes av kommunesammenslåinger.

Kilde: Foreløpige beregninger av endringer i inntektssystemet. Regjeringen.no

Kommunebarometer 2016

Endelige tall for Kommunebarometeret per 22. juni 2016. Første kolonne viser endelig rangering. Den andre kolonnen viser rangeringen av kommunene hvis man ikke hadde vektet for inntektsnivået. Den siste kolonnen viser inntekter som prosentandel av landssnittet (100 = landssnittet). Rangering er oppgitt i forhold til 428 kommuner i landet.

Kommune	Rangering korrigert for inntekt	Endring fra sist år	Rangering uten hensyn til korrigert inntekt	Inntektsnivå – korrigert inntekt (100 = snitt)
Eide kommune	196	-12	292	92,2
Fræna kommune	274	+48	300	101,6
Molde kommune	202	-1	221	101,2
Aukra kommune	283	+16	31	186,5
Nesset kommune	269	-136	280	103,6
Sunndal kommune	173	-51	63	118,5
Vestnes kommune	366	+12	411	93,6
Gjemnes kommune	114	-17	101	106,4
Rauma kommune	188	+ 46	217	100,4

Vedlegg 8: Nytt inntektssystem

1. Den første kolonnen etter kommunenavnet viser fordelingsvirkningen av forslaget til ny kostnadsnøkkel for kommunene. De er beregnet på kriteriedata og utgiftsbehov fra 2014.
2. Den andre kolonnen viser den isolerte effekten av det graderte basiskriteriet. Basistilskuddet vil med denne modellen utgjøre en mindre andel av rammetilskuddet til kommunene. Det resterende beløpet er fordelt på alle kommuner med et likt beløp per innbygger.
3. Den tredje kolonnen viser fordelingsvirkningene av forslag til endringer i de regionalpolitiske tilskuddene og småkommunetilskuddet. I forhold til i 2016 er disse tilskuddene redusert med i underkant av 80 millioner kroner, og dette beløpet tilbakeføres til innbyggertilskuddet med et likt beløp per innbygger (15 kroner).
4. Den fjerde kolonnen viser den totale virkningen av endringene i inntektssystemet, og er summen av de tre foregående kolonnene.
5. Den femte kolonnen viser den isolerte effekten av inntektsgarantiordningen. Denne ordningen skal skjerme kommunene mot en brå nedgang i rammetilskuddet. Den sikrer at nedgangen ikke skal være større enn 300 kroner per innbygger under den gjennomsnittlige veksten på landsbasis. Dette gjør at effekten av det nye inntektssystemet spres over flere år.
6. Den siste kolonnen viser førsteårsvirkningen av det nye inntektssystemet, inkludert inntektsgarantiordningen og anslått vekst i frie inntekter neste år. Veksten i frie inntekter er anslått til 3,45 milliarder kroner, og den er fordelt med et likt beløp per innbygger (668 kroner). Med inntektsgarantiordningen og veksten i de frie inntektene neste år, får alle kommuner en vekst i inntektene neste år.

		Ny kostnadsnøkkel	Basis kriteriet	Regional-politisk tilskudd	Total virkning Nytt inntekts-system	Inntekts-garanti-ordningen	Første års virkning inklusiv vekst i frie inntekter
		1	2	3	4	5	6
1502	Molde	4856	1029	396	6281	-1267	22644
1535	Vestnes	2254	-2086	248	416	-322	4575
1539	Rauma	-1526	-1385	320	-2591	0	2382
1543	Neset	431	-164	45	312	-143	2157
1547	Aukra	-870	-2204	52	-3022	1816	1109
1548	Fræna	-3367	-1634	147	-4854	1448	3132
1551	Eide	478	-2854	52	-2324	1119	1108
1557	Gjemnes	-929	-1218	-1602	-3749	2851	826
1563	Sunndal	2418	-2848	537	107	-343	4543

Kilde: [KS](#)

Kommuner som velger å slå seg sammen, skjerms mot endringene i inntektssystemet. De beholder basistilskudd og regionalpolitiske tilskudd på dagens nivå i 15 år, pluss en nedtrapping i fem år, gjennom inndelingstilskuddet. Dette er ikke tatt med i tabellen.

Vi viser også til Prop. 123 S (2015–2016) [Kommuneproposisjonen 2017](#)